

A fajvédelem és a házasságkötés jogszabályai

A HÁZASSÁGI JOGRÓL
SZÓLÓ 1894. ÉVI XXXI. TÖRVÉNYCIKKET
MÓDOSÍTÓ ÉS KIEGÉSZÍTŐ
1941. ÉVI XV. TÖRVÉNYCIKK ÉS A VÉGREHAJTÁSI
UTASÍTÁSOK TELJES ÉS HITELES SZÖVEGE

MAGYARÁZATOKKAL ELLÁTTA
Berényi Sándor dr.
BUDAPESTI ÜGYVÉD

BUDAPEST
ÁRA 3.— PENGŐ

Felelős kiadó: Berényi Sándor dr.
Springer-nyomda, Budapest, Bethlen Gábor-utca 83.

Előszó.

A magyar házasságjogról szóló törvény, Szilágyi, Wekerle és Csáky nagy kormányának hatalmas alkotása, 1894 óta díszbe a magyar Corpus Jurisnak. Azonban minden alá van vetve a mulandóságnak és így nem csoda, ha közel 50 év után és a változott viszonyok folytán, a magyar törvényhozás is szükségét érezte egynémely tekintetben a házassági kódex korszerűsítésének, ami az 1941. évi XV. törvénycikk útján meg is történt.

Ez az új törvény, helyesebben novella (Htn) az 1941. évi október hó 4-én megjelent 69.000 számú rendelet szerint október 10. napján lépett életbe.

A módosítások főképen két házassági akadály fölállításában nyilvánultak meg. Az egyik a házasságkötés előtt való kötelező orvosi vizsgálat, melynek célja annak megállapítása, vajjon a házasulni szándékozók nem szenvednek-e tüdőgümőkórban (tuberkulózis), vagy fertőző vérbajban, melyek új házassági akadályt képeznek.

A másik pedig a zsidókra vonatkozó tilalom fölállítása, melynél fogva tilos zsidónak nemzsidóval házasságra lépni.

Az új törvény sok tekintetben igényli a jogász kommentárját, néha a kritikáját is, de az utóbbi tekintetben minden politikai vagy pártjelleű megjegyzéstől tartózkodtam.

Lehetetlen volt azonban a tárgyilagos alapon nyugvó megjegyzések elhallgatása, mert túl minden koreszmén és a változott viszonyokon, a jogi szakíró-

nak kötelessége mindazt őszintén megmondani, ami higgadt megfontolás révén oda vezethet, hogy az ellentmondásokra a törvényhozó ráeszmélve, a jónak vélt törvényből idővel jobb törvényt csináljon.

Emellett abból igyekeztem kiindulni, hogy erre a törvényre szükség volt és csupán a törvényalkotás technikája és a szabatos fogalmazás szempontjából tettem meg több helyen igénytelen észrevételeimet.

Az 1941. évi XV. t.-c. megalkotása kívánatosná és szükségessé tette, hogy a polgári házasságkötés szabályai egységes könyvben és a réginek az újba való kapcsolódásával kerüljenek a magyar közönség kezeibe.

Mellőztük az új törvénynek beékelését a régi cikkek közé, mert az ilyen rendszernél az áttekinthetőség csak látszólagos, ellenben jónak látszott a közönség kezébe olyan könyvecskét adni, mely előljáróban közli a házassági jogról szóló törvénynek a házasságkötésre vonatkozó összes szakaszait bővebb kommentár nélkül és ezt követően a házasságkötésre vonatkozó jogszabályok kiegészítésére és módosítására alkotott 1941. évi XV. törvénycikket szintén egész terjedelmében, tekintet nélkül arra, hogy benne nem szorosán a házasságkötést érintő rendelkezések is foglaltatnak.

A közönségnek véltem szolgálatot tenni, amikor egységes munkában teszem hozzáférhetővé mindazt, amit mindenkinek szükséges tudni, amikor életének nagy elhatározása elé kerül, hogy frigyét kössön azzal, akit életében párjával szemelt ki.

Budapesten, 1941. október hó 5-én.

BERÉNYI SÁNDOR Dr.

I. RÉSZ.

**AB 1894. évi XXXI. törvénycikknek a házasságkötésre
vonatkozó szakaszai.**

BEVEZETÉS.

A házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. t.-c. 1—40 §-ai tartalmazzák a ma is érvényes házasságkötési jogszabályokat. Ugyanazon törvénycikk 108—113. §-ai pedig a külföldön kötött házasságokkal és külföldieknek Magyarországon kötött házasságával foglalkoznak. A törvény egyéb szakaszai a házasság érvénytelenségének, megszűnésének, az ágytól és asztaltól való elválásnak eseteit és általában a házassági pereket tárgyalják. A jelen mű kereteibe tartoznak még a törvény 41—107. és a 114—150 §-ai közül a büntető rendelkezéseket tartalmazó 122—126. és a vegyes határozatokat ismertető 127—131. §-ok, melyek főként az 1-40. §-okkal kapcsolatosan a cselekvőképtelenséget tárgyalják és ezért ezeket a szakaszokat is közöljük az egész anyag megismerhetése céljából.

Az 1894. évi XXXI. törvénycikknek a házasságkötésre vonatkozó intézkedései.

I. FEJEZET.

ELJEGYZÉS.

1. §.

Az eljegyzésből nem származik kereseti jog a házasság megkötésére.

2. §.

Bármely teljesítés kikötése arra az esetre, ha a jegyesek a házasságot meg nem kötik, semmis.

3. §.

Az a jegyes, aki az eljegyzéstől alapos ok nélkül viszbzalépett vagy a másik jegyesnek a visszalépésre alapos okot szolgáltatott, a másik jegyesnek és rokonainak a kötelező házasság céljából tett kiadások erejéig kártérítéssel tartozik és köteles azt, amit neki a másik jegyes vagy annak rokona a kötendő házasság okából ajándékozott vagy az eljegyzés jeléül adott, természetben visszaadni, vagy ha ennek helye nem lehet, értékét gazdagodása erejéig megtéríteni; a másik jegyes vagy annak rokona által a kötendő házasság okából részére tett ajándékozási ígéret pedig hatályát veszti.

Az eljegyzésekor cselekvőképességében korlátolt jegyes kártérítéssel csak akkor tartozik, ha az eljegyzésbe törvényes képviselője beleegyezett.

4. §.

A kártérítési és visszakövetelés! jog engedmény, végrehajtás és öröklés tárgyát csak akkor képezi, ha a jogosult a keresetet megindította.

5. §.

A 3. §-on alapuló keresetek az eljegyzéstől való viszbzalépés napjától számított egy év alatt elévülnek.

Széljegyzetek az első fejezethez.

Az 1941. évi XV. t.-c, mely megtiltja a zsidók és nemzsidók között való házasságkötést és amely új házassági rend e könyv II-ik részében foglaltatik, nem tiltja ugyan az eljegyzést olyan felek között, akik a szóbanlevő új törvény szerint házasságot úgy sem köthetnek, de nézetünk szerint, ha az ilyen tiltott házasságra hajlandó felek mégis lelki szükségét érzik annak, hogy magukat egymással eljegyezetteknek nyilvánítsák, ennek semmi törvényes akadálya nincsen, mert ezt a törvény nem tiltja. Természetes azonban, hogy az

ilyen eljegyzésből a felek egymás irányában semmi-féle igényt, különösen az eljegyzés fölbontása esetén kártérítési igényt nem támaszthatnak, legfeljebb gazdasági keresetet indíthatnak az eljegyzés előtti vagyoni állapotra való visszahelyezés céljából, ez azonban nem terjedhet ki addig, hogy a közös megegyezéssel elfogyasztott vagy másként megsemmisült vagyont az eljegyzést fölbontó fél a másiknak megtéríteni lenne köteles. Kivételt képez természetesen, ha az eljegyzést fölbontó fél a másikat megtevesztette vagy egyébként rosszhiszeműséggel járt el.

A II. részben tárgyalt 1941. évi XV. t.-c. kifejezetten megtiltja ugyan a zsidók és nemzsidók között való házasságkötést, azonban érintetlenül hagyja egyebekben az izraelita vallásnak a törvényesen bevett vallásfelekezetek közé történt befogadását, mert a törvényhozásnak az 1941. évi XV. t.-c. megalkotásánál inkább fajvédelmi célzata volt, jóllehet a most idézett törvény 9-ik szakasza szerint zsidónak tekintendő az a különben föltétlenül fajmagyar is, aki az izraelita hitfelekezetnek tagja, tehát áttérés útján lett azzá.

Speciális szerződési joga a jegyeseknek, hogy születendő gyermekeik vallása tekintetében megegyezésre léphetnek. E jogot a gyermekek vallásáról szóló 1894. évi XXXII. t.-c. 1. §-a a következőképpen szabályozza:

„Bevett vagy törvényesen elismert különböző vallásfelekezetekhez tartozó házasulok, házasságuk megkötése előtt egyszersmindenkorra megegyezhetnek arra nézve, hogy gyermekeik valamennyien az atya vagy anyja vallását kövessék, illetőleg abban neveltessenek.

A megegyezés csak akkor érvényes, ha kir. közjegyző, kir. járásbíró, polgármester vagy főszolgabíró előtt, a megállapított alakszerűségek mellett jött létre.

A kir. közjegyző előtt létrejött megegyezés közokiratba foglalandó. A többi hatóságok előtt létrejött megegyezés alakszerűségeit, valamint a megegyezés anyakönyvi nyilvántartása körül követendő eljárást a vallás és közoktatásügyi, az igazságügyi és a belügyminiszter rendeletileg szabályozzák.“

Ezen megegyezés alakszerűségeit az 1895. évi 1674. sz. elnöki, vallásügyi, igazságügyminiszteri és belügyminiszteri rendelet 1—4. §-ai szabályozzák, nyilvántartása felől pedig az 1895. évi 60.000 számú belügyminiszteri rendelet 57. §-a és az 1895. évi 27.243 sz. Igazságügyminiszteri Utasítás 70. és 78. §-ai intézkednek.

II. FEJEZET. HÁZASSÁGI AKADÁLYOK.

6. §.

Cselekvőképtelen személy (127. §.) nem köthet házasságot.

7. §.

Fejletlen korú nem köthet házasságot.
Férfi tizenhatedik, nő tizenhetedik évének betöltésével éri el fejlett korát.
Az igazságügyminiszter felmentést adhat.

8. §.

Kiskorú nem köthet házasságot törvényes képviselőjének beleegyezése nélkül.

Húsz éven aluli kiskorú házasságához, ha törvényes képviselője nem jogosult szülő, szükséges még ennek beleegyezése, szülő nem létében pedig a gyámhatóság jóváhagyása. Nem szükséges e jóváhagyás, ha a törvényes képviselő a kiskorúnak nagyatyja.

Ha a törvényes képviselő vagy a szülő a beleegyezést nem adja meg, ezt a gyámhatóság beleegyezése pótolja.

9. §.

Beleegyezésre jogosult szülő az atya, ha atya nincs vagy a gyermek törvénytelen, az anya.

Ha a szülők ágytól és asztaltól el vannak választva, vagy házasságuk felbontatott, a gondviselése alatt álló gyermekekre nézve az anya, és ha ezt nem létezőnek kell tekinteni, az atya jogosult a beleegyezésre.

Testi vagy elmebeli fogyatkozás avagy távollét által tartósan gátolt, vagy az atyai hatalomtól avagy a gyámságtól megfosztott szülőt, kivéve, ha a megfosztás vagy gonkezelés okából történt, nem létezőnek kell tekinteni.

Azt, hogy a szülő gátolva van, a gyámhatóság állapítja meg.

Míg az örökbefogadás felbontva nincs, az örökbefogadott gyermekekre nézve a vérszerinti szülő beleegyezésre nem jogosult.

10. §.

A gyámhatóság a kiskorú meghallgatása nélkül nem határoz és kizárólag annak érdekét tartja szem előtt-

11. §.

Nem köthetnek egymással házasságot:

- a) vérrokonok egyenes ágon;
- b) testvérek;
- c) testvér testvérnek vérszerinti leszármazó jvai;
- d) az egyik házastárs a másik házastársnak egyenes ágbeli vérrokonával, a házasság megszűnése vagy érvénytelenné nyilvánítása után sem.

Nem tesz különbséget sem a származás törvényes vagy törvénytelen volta, sem az, hogy a testvéreknek mindkét szülője, vagy csak az egyik közös.

A c) pont esetében a király az igazságügyminiszter előterjesztésére felmentést adhat

12. §.

Nem köthet új házasságot az, kinek korábbi házassága meg nem szűnt vagy érvénytelenné nyilvánítása nincs.

Ha a korábbi házasság semmis, a 21. §-, holttányílvánítás esetében pedig a 73. és 74. §. rendelkezése irányadó.

Nem köthetnek egymással házasságot azok, akik közül az egyik, a másikkal egyetértve, saját házastársának vagy a másik házastársának élete ellen tört.

14. §.

Tilos házasságot kötni annak, aki ellen elmebetegség vagy jelekkel megértést is gátló siketnémaság okából indított gondnokság alá helyezési eljárás van folyamatban, ha

a) részére a gyámhatóság ideiglenes gondnokot rendelt; vagy

b) ellene a zárlat elrendeltetett; vagy

c) a gondnokság alá helyezés még nem jogerős ítélettel ki van mondva.

15. §.

Tilos házasságot kötni a gondnok beleegyezése nélkül annak, aki mint gyengeelméjű vagy magát jelekkel megértetni tudó siketnéma gondnokság alatt áll.

A 8. §. utolsó bekezdése és a 10. §• megfelelően alkalmazandók.

16. §.

Tilos házasságot kötni a szülő beleegyezése nélkül annak a kiskorúnak, aki huszadik évét meghaladta, akkor is, ha törvényes képviselője beleegyezett.

A 8. §.. utolsó bekezdése, a 9. és 10. §-ok megfelelően alkalmazandók.

17. §.

Tilos a házasságkötés az unokatestvérek között

A rokonság a 11. §. szerint ítélendő meg.

Az igazságügyminiszter felmentést adhat.

18. §.

Tilos a házasságkötés, míg az örökbefogadás felbontva nincs:

a) az örökbefogadó és az örökbefogadott, valamint ennek volt házastársa között; úgyszintén az örökbefogadott és az örökbefogadónak volt házastársa között;

b) az örökbefogadó és az örökbefogadott vérszerinti leszármazója, valamint ennek volt házastársa között, úgyszintén az örökbefogadott vérszerinti leszármazója és az örökbefogadónak volt házastársa között.

A származás törvényes vagy törvénytelen volta különbséget nem tesz.

Az örökbefogadás előtt megszűnt vagy érvénytelenné nyilvánított házasság figyelembe nem jön.

A b) pont esetében az igazságügyminiszter felmentést adhat.

19. §.

Tilos a házasságkötés a gyám, valamint annak leszármazója és a gyámolt között, míg a gyámsági viszony tart.

A származás törvényes vagy törvénytelen volta különbséget nem tesz.

20. §.

Tilos az házasságkötés azok közt, kiket a felbontó ítélet házasságtörés miatt az egymástól való házasságkötéstől eltiltott.

A király az igazságügyminiszter előterjesztésére felmentést adhat.

21. §.

Tilos házasságot kötni, míg a korábbi semmis házasság meg nem szűnt, vagy érvénytelenné nyilvánítva nincs.

22. §.

Tilos holtánnyilvánítás alapján házasságot kötni, ha a holtánnyilvánított házastársa vagy az, kivel új házasságot akar kötni, tudja, vagy ha igazolva van, hogy a holtánnyilvánított a vélelmezett elhalálozás napját túlélte-

23. §.

Tilos házasságot kötni az egyik házastársnak azzal, aki a másik házastárson elkövetett gyilkosság, szándékos emberölés vagy ezeknek kísérlete miatt mint tettes vagy részes elítéltetett, akkor is, ha az ítélet még nem jogerős.

A király az igazságügyminiszter előterjesztésére felmentést adhat.

24. §.

Tilos a nőnek új házasságot kötni házasságának megszűnésétől vagy érvénytelenné nyilvánításától számított tíz hónap eltelte előtt-

Elhárul ezen akadály, ha a nő időközben szült.

Ezen tilalom nem terjed ki arra az esetre, ha a házasság az 54. §. c) pontja alapján van érvénytelenné nyilvánítva.

Az igazságügyminiszter felmentést adhat.

25. §.

Tilos az egyházi felsőbbség engedélye nélkül házasságot kötni annak, aki azon egyház szabályai szerint, melyhez tartozik, egyházi rend vagy fogadalom okából házasságot nem köthet.

26. §.

Tilos a házasságkötés a véderőről szóló törvény értelmében szükséges nőülési engedély nélkül.

27. §.

Tilos házasságot kötni szabályszerű kihirdetés nélkül.
(36. §-)

A közigazgatási hatóság felmentést adhat.

Széljegyzet a második fejezethez.

Az 1894. évi XXXI. t.-c. most idézett szakaszai részletesen tárgyalják a házasságkötésre vonatkozó

különféle akadályokat és tilalmakat. Az 1941. évi XV. t.-c. újabb akadályokat gördít a házasulandók elé. Ezek közül ehelyütt csak röviden említjük meg a házasságot megelőző kötelező orvosi vizsgálatot, illetve a házasságkötés előfeltételét képező azt az egészségi állapotot, mely kizárja, hogy olyanok köthessenek házasságot, akiknek egyike tudógümőkórban vagy vérbajban szenved.

További tilalom alá esik pedig zsidónak nemzsidóval való házassága. Az ezekre vonatkozó törvényszakaszok e munka II. részében foglaltatnak egyéb fajvédelmi intézkedések kaposán, melyek annyi parlamenti vitára, felsőházi ellenállásra adtak okot és végül is megegyezés útján a magyar országgyűlés mindkét háza által elfogadtattak.

Az új törvénynek fõnt említett részei voltaképen az évtizedek előtt alkotott házasságjogi törvény lényeges módosításai és szorosan az 1894. évi törvény keretébe illeszkednek be.

III. FEJEZET. A HÁZASSÁGKÖTÉS.

28. §.

A házasság megkötését kihirdetés előzi meg.

29. §.

A házasságot polgári tisztviselő előtt kell megkötni.

Polgári tisztviselő:

- a) az anyakönyvvezető;
- b) a törvényhatóság első tisztviselője;
- c) a főszolgabíró;
- d) rendezett tanácsú város polgármestere;
- e) az osztrák-magyar monarchia diplomáciai képviselője, consula és ezek helyettese a magyar kormánytól nyert felhatalmazás korlátain belül.

30. §.

Polgári tisztviselő előtt kötöttek tekintendő a házasság, ha az, aki előtt kötötték, a közhiedelem polgári tisztviselőnek tartotta, kivéve, ha az ellenkezőt mind a két fél tudta.

Oly kötés, mely nem polgári tisztviselő előtt történt? a törvény erejénél fogva semmi vonatkozásban sem tekintik házasságnak*

31. §.

A házasságkötésnél az anyakönyvvezető csak saját kerületében, más polgári tisztviselő pedig csak saját hivatalos hatáskörének területén működhetik közre.

A 32. §. szerint illetékes anyakönyvvezető saját kerületében eljárónak tekintetik, ha egy másik anyakönyvvezetőnek felhatalmazásával ennek kerületében működik közre a házasságkötésnél.

A 29. §. e) pontjában említett polgári tisztviselő a házasságkötésnél csak akkor működhetik közre, ha a házasságoló férfi magyar állampolgár és az előtte kötött házasságot úgy kell tekinteni, mintha Magyarországon kötötték volna.

32. §.

A házasságot rendszerint azon anyakönyvvezető eJött kell megkötni, kinek kerületében a házasságolóknak vagy azok egyikének rendes lakhelye és ennek hiányában tartózkodási helye van.

33. §.

Az előző §. szerint illetékes anyakönyvvezető a házasságolóké kérelmére egy másik anyakönyvvezetőt felhatalmazhat a házasságkötésnél való közreműködésre.

34. §.

A főispán, Budapesten a főpolgármester, a házasságolóké indokolt kérelmére megengedheti, hogy a házasságot a

törvényhatóság területén a 29. §. b)—d) pontjaiban említett azon polgári tisztviselő előtt kössék meg, kinek kerületébe a 32. §. szerint illetékes vagy a 33. §. szerint felhatalmazott aiiyakönyvvezetőnek székhelye van.

35. §.

A polgári tisztviselőnek a házasság megkötésénél a 36. §. esetén kívül csak akkor szabad közreműködni, ha a kihirdetés szabályszerűen megtörtént vagy alóla felmentés adatott és ha törvényes házassági akadály vagy a szabad beleegyezést kizáró körülmény nem jutott tudomására.

36. §.

A házasulok egyikének közel halállal fenyegető betegsége esetében a házasságot kihirdetés és felmentés nélkül is szabad megkötni, ha mindkét házasuló a polgári tisztviselő (31. §.) előtt kijelenti, hogy legjobb tudomásuk szerint köztük házassági akadály nem forog fenn; erre nézve a polgári tisztviselő tőlük esküt is vehet ki.

Hogy forog-e fenn közel halállal fenyegető betegség esete, a körülmények figyelembevételével az eljáró tisztviselő állapítja meg.

37. §.

A házasságkötés nyilvánosan, az erre rendelt hivatalos helyiségben történik.

Fontos okból a polgári tisztviselőnek a házasulok kérelmére a házasságkötésnél a nyilvánosság kizárásával és a hivatalos helyiségen kívül is szabad közreműködnie.

38. §.

A házasság kötéshez a házasulok szabad beleegyezése szükséges. Kényszer, tévedés és megtévesztés (53—55. §§.) kizárja a szabad beleegyezést.

39. §.

A házasság akként köttetik meg, hogy a tisztében eljáró polgári tisztviselő előtt együttesen jelenlevő háza-

sulók mindegyike két tanú jelenlétében személyesen kijelenti, hogy egymással házasságot kötnek. E kijelentés sem feltételhez, sem időhöz nem köthető.

A polgári tisztviselő a kijelentés megtörténte után a házassulókat a törvény értelmében házastársaknak nyilvánítja.

40. §.

Házasságkötésnél tanukul csak oly egyének alkalmazhatók, akik tizenhatodik évüket betöltötték és a házasságkötés cselekményét megérteni képesek. Tannk lenének a házassulóknak vagy a közreműködő polgári tisztviselőnek rokonai *is*.

VII. FEJEZET. KÜLFÖLDÖN KÖTÖTT HÁZASSÁGOK ÉS A KÜL FÖLDIEK HÁZASSÁGA.

108. §.

Külföldön kötött házasságok érvényességét a kor és cselekvőképesség tekintetében mindegyik házastársra nézve kizárólag hazájának, egyéb tekintetben pedig mindkét fél hazájának törvényei szerint kell megítélni, hacsak ezen törvény alkalmazását nem rendelik, vagy a jelen törvény másként nem intézkedik.

109. §.

Ha magyar állampolgár férfi külföldi nővel akár Külföldön, akár Magyarországon köt házasságot a házasság érvényessége, a nő kora és cselekvőképessége kivételével, a magyar törvény szerint ítéendő meg.

110. §.

A magyar állampolgárt, ha külföldön köt is házasságot, a jelen törvénynek 14—27. és 124. §-ai kötelezik.

111. §.

Magyarországon kötött házasságok esetében a jelen törvény 1-, 12. és 13. §-ai a külföldiekre is alkalmazandók.

Egyebekben a 108. és 109. §-ok rendelkezései a külföldi házasulónak Magyarországon kötött házasságára is irányadók.

112. §.

Magyarországon rendes lakhellyel bíró kiskorú külföldi részére, ki a házasságkötéshez hazájának törvényei szerint szükséges szülői vagy gyámi beleegyezést önhibáján kívül megszerezni nem képes, a lakhely szerint illetékes magyar gyámhatóság gondnokot rendel és ennek meghallgatása után a házasságkötéshez a beleegyezést megadhatja.

113. §.

A házasság érvényessége a házasságkötés alaki lélekei tekintetében a házasságkötés idejében és helyén fennálló törvények szerint ítéendő meg. (31. §. harmadik bekezdés.)

A magyar állampolgárnak külföldön kötendő házasságát Magyarországon is ki kell hirdetni. (27. §.)

Ha a külföldi Magyarországon akar házasságot kötni, a kihirdetésre a magyar törvény szabályait kell alkalmazni. A külföldi tartozik azt is kimutatni, hogy házassága hazájának törvényei szerint 108. §., 111. §. második bekezdés) akadályokba nem ütközik. Az igazságügymiszter ennek kimutatása alól felmentést adhat.

114. §.

Magyar állampolgár házassági perében csak a magyar bíróság ítélete hatályos.

115. §.

A magyar állampolgárság elnyerése előtt létrejött oly tények alapján, melyek a házastársak korábbi joga szerint bontó vagy ágytól és asztaltól való elválasztó

okot képesnek, a magyar állampolgárságot nyert házastársnak házasságát a magyar bíróság felbontja, ha azon tények a jelen törvény szerint is bontó okai szolgálnak. Ha az ágytól és asztaliéi, való elválasztást a külföldi bíróság a magyar állampolgárság elnyerése előtt kimondotta, a magyar bíróság felbonthatja a házasságot, ha az elválasztás oly tény miatt történt, melynek alapján a házasság a jelen törvény szerint is felbontható.

116. §.

Külföldiek házassági percben a magyar bíróság abban az esetben járhat el, ha ítélete hatályos abban az álkunban, amelynek a házasfelek polgárai.

117. §.

A nő, ki Magyarországon területén külföldivel kötött házasságát közvetlenül megelőző időben magyar állampolgár volt, férje ellen a magyar bíróság *előtt* indíthat érvénytelenségi pert, ha férjét a házasság megkötése *után* külföldre nem követte.

Ha a férj magyar állampolgár és a bontó okul szolgált tény elkövetése után más állam polgára lett, de neje őt külföldre nem követte, ellene a házasság felbontása végett neje a magyar bíróság előtt is pert indíthat.

118. §.

Külföldi házasfeleknek Magyarországon tartózkodása esetében a magyar bíróságok a 88., 1G1—103. §-oknak megfelelő intézkedéseket akkor is megtehetik, ha a házassági per hatóságuk alá nem tartozik.

119. §.

Azon külföldinek házasságára, kinek állampolgársága meg nem állapítható, mindazon esetekben, melyekben a jelen törvény szerint a külföldi hazájának törvényei volnának irányadók, lakhelyének törvényeit kell alkalmazni.

Államszerződéseknek a házassági jogviszonyokra vonatkozó intézkedései akkor is irányadók, ha a jelen törvény határozataitól eltérnek.

VIII. FEJEZET. BÜNTETŐ HATÁROZATOK.

A büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv 252., 253., 256. és 257. §-ainak rendelkezései, azzal a változtatással, hogy a szabadságvesztésen felül a viselt hivatal elvesztésének büntetése is megállapítható, a jelen törvény hatályba lépte napjától kezdve a házasságkötésnél közreműködő polgári tisztviselőre alkalmazandók.

A büntettekről és vétségekről szóló büntető törvénykönyv 255-, 256. és 257. §-aiban említett felbontó vagy semmis házasság alatt a jelen törvény szerint megtámadható vagy semmis házasságot, az idézett §-okban említett akadály alatt pedig a jelen törvényben meghatározott érvénytelenségi okokat kell érteni.

Az a polgári tisztviselő, aki tudja, hogy a jelen törvény 14—25. és 27. §-aiban foglalt valamely akadály forog fenn, vagy hogy a házasságnál való közreműködésre nem jogosult, és a házasság megkötésénél közreműködik, vétséget követ el, és amennyiben cselekménye súlyosabban büntetendő cselekményt nem képez, hat hónapig terjedhető fogházzal és a viselt hivatal elvesztésével büntetendő.

Az a polgári tisztviselő, ki az előbbi pontban említett cselekményt gondatlanságból követi el, amennyiben cselekménye súlyosabban büntetendő cselekményt nem ké-

pez, vétség miatt ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; ismétlés esetében a viselt hivatal elvesítése is kimondható.

123. §.

Azon lelkész vagy vallási szertartás teljesítésére jogosított más személy, ki egyházi összedásnál eljár, mielőtt a felek igazolták volna, hogy a házasságot a polgári tisztviselő előtt megkötötték, vétséget követ el és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő; ismétlés esetében a cselekmény két hónapig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő-

Ha kiderül, hogy a házasság a polgári tisztviselő előtt előzőleg megkötötték: a cselekmény, mint kihágás háromszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Nem büntethető a cselekmény, ha az egyházi összedás az egyik félnek közel halállal fenyegető betegségében történi

124. §.

Aki a jelen törvényben megszabott akadály vagy érvénytelenségi ok ellenére tudva köt házasságot, amennyiben cselekménye súlyosabban büntetendő cselekményt nem képez, vétséget követ el és három hónapig terjedhető fogházzal és ezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

125. §.

A véderőről szóló törvénynek az engedély nélküli nőülésre vonatkozó büntető határozatai érintetlenül maradnak.

126. §.

A fentebbi §-okban meghatározott vétségek eseteiben az eljárás a kir. törvényszék, a kihágások esetében pedig a kir. járásbíróház hatáskörébe tartozik.

IX. FEJEZET.

VEGYES HATÁROZATOK.

127. §.

A jelen törvény alkalmazásában cselekvőképtelenek alatt értendők:

- a) a 12. éven alul levők;
- b) akik elmebetegség miatt, vagy egyéb okból eszközhasználatától meg vannak fosztva, míg ezen állapotuk tart;
- e) az 1877: XX. t.-c. 28. §-ának a) pontja alapján gondnokság alatt levők;
- d) akiknek gondnokság alá helyezése az 1885: VI. t-c 1 §-ához képest előzetesen el van rendelve;
- e) azok, akiknek kiskorúsága az 1877: XX. t.-c. 28. §»
a) pontjával egybeeső okból meg van hosszabbítva.

128. §.

A jelen törvény értelmében korlátolt cselekvőképességűek alatt értendők:

- a) azon kiskorúak, akik az előző §. értelmében nem cselekvőképtelenek;
- b) azok, akiknek kiskorúsága az 1877: XX. t.-c. 28. §-ának b) pontjával egybeeső okból meg van hosszabbítva;
- c) azon teljeskorúak, kik az 1877: XX. t.-c. 28. §-ának
b) pontja alapján gondnokság alatt állanak.

129. §.

Az a nő, aki a 8. §. ellenére kötött házasságot, ezen házasság megtámadására vonatkozó szabályok alkalmazásában a kiskorúakkal egyenlő elbánás alá esik mindaddig, míg huszonnegyedik életévét be nem tölti.

Törvényes képviselőül ily esetben továbbra is azt kell tekinteni, aki a házasság kötésekor törvényes képviselő volt. Ugyanez áll a gyámhatóságról.

130. §.

Az 1877: XX. t-e. 5, §-án alapuló teljeskorúság, valamint a kiskorúságnak ugyanezen törvény 28. §. a) és b) pontjaival egybe nem eső okból történt meghosszabbítás n a jelen törvény alkalmazásában tekintetbe nem jön.

131. §.

Oly örökbefogadás, amelynél a vérszerinti atya az atyai hatalmat, vagy a vérszerinti anya a gyámságot fönntartotta: a jelen törvény alkalmazásában tekintetbe nem vétetik.

132. §.

Az 1868:LIV. í-c 522. §-ának az a rendelkezése, hogy a házastárs a holtányilvánítást a házassági kötelék feloldása *végeit* kérheti, hatályon kívül helyeztetik.

A holtányilvánítási eljárás akár az idézett törvény 522. §-ának b) pontja szerint jogosult, akár a házastárs kéri annak megindítását, az örökösödési perben illetékes törvényszéknek vagy annak a törvényszéknek hatáskörébe tartozik, amelynek terület én az örökösödési perben illetékes járásbíróság székhelye van. Házasságvédő akkor sem rendelendő, ha a holtányilvánítást a házastárs kéri-

A jelen törvény alkalmazásában az 1808: LIV. t-c. 522-§-ának b) pontja szerint jogosultnak kérelmére hozott holtányilvánító ítélet egyenlő hatályú a házastárs kérelmére hozott holtányilvánítási ítélettel.

133. §.

Azon jóhiszemű harmadik személyek előnyére, akik érvénytelen házasságban élő házastársukkal az érvénytelenné nyilvánításig jogügyletekbe bocsátkoztak, az érvénytelen házasság az érvényes házasság joghatályával bír.

134. §.

A házasság felbontása esetében a házastársak vagyoni jogi viszonyaira, amennyiben a jelent törvény mást nem rendel, az érvényben levő jogszabályok alkalmazandók.

135. §.

A jelen törvény alkalmazásánál Magyarország alatt emsék a törvénynek érvényességi területét, magyar bíróság alatt pedig azon bíróságokat kell érteni, amelyek a jelen törvény érvényességi területén bírói hatóságot gyakorolnak.

II. RÉSZ.

**Az 1941. évi XV. törvénycikk, a házassági jogról szóló
törvény kiegészítése és módosítása tárgyában.**

Az 1941. évi XV. törvénycikk, a házassági jogról szóie
1894: XXXI. törvénycikk kiegészítéséről és módosításáról*
valamint az ezzel kapcsolatban szükséges favédelmi
rendelkezésekről.

I. HÁZASSÁGKÖTÉS ELŐTT SZÜKSÉGES OKVOSI VIZSGÁLAT.

1. §.

A házasság kihirdetését csak akkor szabad elrendelni illetőleg a kihirdetés alól csak akkor szabad felmentést adni, ha mindegyik házasuló fél harminc napnál nem rövidebb keletű tiszti orvosi bizonyítvánnyal igazolja, hogy a lakóhelye szerint illetékes tiszti orvosnál megjelent, egészségi állapotának megállapításához a szükséges felvilágosításokat megadta, magát megvizsgáltatta és a vizsgálat nem állapított meg fertőző gümőkört vagy fertőző nemi-bajt.

A tiszti orvos mellőzheti a vizsgálatot, ha a házasuló nő a belügyminiszter által erre feljogosított orvos bizonyítványát szolgáltatja arról, hogy az első bekezdésben felsorolt kóros állapotok egyike sem állapítható meg. A tiszti orvos elengedheti a házasuló személyes megjelenését és megvizsgálását, ha a házasuló gümőkór tekintetében az 1940: VI. t.-c. 11. §-ában, nemibaj tekintetében pedig az ugyanennek a törvénycikknek 35. §-ában megjelölt valamely közegészségügyi szervnek, a honvédség hivatásos állományában tényleges szolgálatot teljesítő személy pedig hivatásos állományú honvédorvosnak vagy honvédegészségügyi intézetnek harminc napnál nem régebb keletű orvosi bizonyítványát szolgáltatja arról, hogy az első bekezdésben felsorolt kóros állapotok egyike sem állapítható meg. Ilyen esetekben a tiszti orvos a bizonyítványban köteles megjelölni az orvosi vizsgálat mellőzésének okát, valamint a bizonyítványt kiállító orvos vagy egészségügyi intézmény nevét és megállapításának tartalmát.

2. §.

Ha a tiszti orvos az 1. §. alá eső betegségekre utaló gyanús jelenséget észlel, a bizonyítvány kiállítását mindaddig felfüggeszti, amíg a házasuló meggyógyul, illetőleg magát az 1. §. második bekezdésének második mondatában említett közegészségügyi szerv által megvizsgáltatja és attól megnyugtató bizonyítványt kap. Ha az utóbb említett bizonyítvány a tiszti orvos által gyanított betegséget nem állapítja meg, azt a megállapítást kell a tiszti orvosi bizonyítványba felvenni. Ilyen esetben a tiszti orvos a bizonyítvány kiállítását nem tagadhatja meg.

A tiszti orvos eljárásának részletes szabályait, valamint az orvosi vizsgálatokért és bizonyítványokért felszámítható díj mértékét a belügyminiszter az igazságügyminiszterrel egyetértve rendelettel állapítja meg. A jelen örvény végrehajtásához szükséges orvosi bizonyítványok illetékmentesek.

3. §.

A házasságkötésnél a polgári tisztviselő csak akkor működhetik közre, ha a házasulók az 1. §-ban meghatározott tiszti orvosi bizonyítványt bemutatják.

Az 1. §-ban meghatározott tiszti orvosi bizonyítvány bemutatását az eljáró polgári tisztviselő elengedheti: 1. ha tiszti orvos megállapítása szerint valamelyik házasuló közeli halállal fenyegető betegségben szenved; 2. gümőkór tekintetében, ha az 1940: VI. t.-c. 11. §-ában megjelölt valamely közegészségügyi szerv bizonyítványa szerint mind a két házasuló fertőző gümőkórban szenved; 3. ha a házasulók együttéléséből a jelen törvény hatálybalépése előtt gyermek született, vagy a nő tiszti orvos megállapítása szerint a jelen törvény hatálybalépése előtt teherbe esett.

Az 1. §-ban meghatározott tiszti orvosi bizonyítvány bemutatása alól az igazságügyminiszter a belügyminiszterrel egyetértve kivételesen felmentést adhat, ha az eset körülményei szerint a házasságkötés következtében a fertőző baj továbbterjesztése és gyermekek születési kizárt-

nak tekinthető, a házasságkötés megengedését pedig méltánylást érdemlő nyomós erkölcsi okok indokoltá teszik.

4. §.

Ha a tiszti orvos a bizonyítvány kiállítását az 1-§-ban említett valamely kóros állapot fennállása miatt megtagadja, erről a bizonyítványt kérő felet a megtagadás okának közelebbi megjelölése nélkül értesíti. A fél a bizonyítvány kiadásának megtagadása miatt panasszal fordulhat a kir. törvényszékhez. A kir. törvényszék a belügyminiszter által kijelölt egészségügyi intézmények véleménye alapján állapítja meg azt, hogy az 1. és 3. §. rendelkezései szempontjából az anyakönyvvezető a házasságot kihirdetheti-e, illetőleg a polgári tisztviselő a házasságkötésnél közreműködhetik-e. Az eljárás szabályait — amennyiben szükséges — az igazságügyminiszter a belügyminiszterrel egyetértve állapítja meg.

Széljegyzetek.

ad. 1—4. §.

Közérdeket szolgáló elméleti és gyakorlati embereknek egyaránt régi vágya az, amit az 1941. évi XV. t.-c. I. fejezete most megvalósít.

Nem szabad hibáztatni az új intézményben azt, hogy az állami gondoskodás az eljövendő nemzedékek szempontjából csak a betegségek két, kétségtelenül legfontosabb körére szorítkozik és csupán a tüdőgümőkór és a vérbaj tekintetében állítja fel a házassági akadályt ezek pozitív megállapítása esetére.

Minthogy ez a két betegség epidemikusan leginkább a társadalom alacsonyabb rétegeiben fordul elő, minthogy továbbá akárhányszor a fenn nem forgó, de vélt betegség is elriasztóan hathat az érdekelt felekre, sok eredményt és főként kívánatos eredményt aligha várhatunk ettől a törvénytől, mely mindkét házasuló fél tüdőgümőkóros volta esetén kevésbé fél az eljő-

vendő nemzedékek sorsától, mint olyan esetben, mikor csak az egyik házasuló fél tuberkulotikus. Továbbá az sem mellékes, hogy a társadalom alacsonyabb rétegeihez tartozók a tisztiorvosi tilalom fennforgása esetében egyszerűen mellőzni fogják ugyan, mert mellőzni kénytelenek a házasság törvényes megkötését, ellenben annál több lesz a nem törvényesített házassági együttélés, melyből aztán bőségesen szülehetnek gyermekek. Az első szakasz második mondatának az a szövegezése, mely külön intézkedik a nőről és külön a katonai állományú férfiről, semmiképen sem jelenti; >zt, mintha akár az egyik, akár a másik esetben a férfi vagy nő a vizsgálat alól mentességet nyerne, hnnom csupán azt jelenti, hogy a házasulandó felek egyikének vagy másikának a nem tisztiorvostól hozott, hanem a második bekezdésben megnevezett szervektől származó bizonyítványa is megfelel, illetve ilyen esetben az illető vagy illetők magukat a tisztiorvosi vizsgálatnak alávetni nem kötelesek.

II. HÁZASODÁSI KÖLCSÖN.

5. §.

Az Országos Nép- és Családvédelmi Alapból — a költségvetésben erre a célra rendelkezésre bocsátott összeg erejéig — házasságkötés alkalmából kölcsönt lehet adni az arra szoruló egészséges házasulóknak. Ilyen kölcsönt csak olyan házasulók kaphatnak, akik tisztii orvos bizonyítványával igazolják, hogy házasságkötésük sem egymás, sem születendő gyermekeik egészsége szempontjából nem esik kifogás alá.

A belügyminiszter rendelettel állapítja meg azt aa időt, amelytől kezdve a kölcsön iránt kérelmet lehet előterjeszteni s megállapítja a kölcsön összegét, kiutalásának módját és egyéb feltételeit is.

Széljegyzetek.

ad. 5. §.

A második fejezet 5. §-ában foglalt intézkedés kétségtelenül nagy szociális érzékről tesz tanúságot, mint-hogy azonban a jó szándék és a lehetőség határai egymástól igen messze esnek és a Nép- és Családvédelmi Alap eszközei meglehetősen korlátozottak voltak eddigéig, a leghelyesebb cselekedet volt Magyarország kormánya részéről, hogy ezt az alapot utolsó költségvetésében 20 millió pengővel gyarapította és ezzel a leg-szebb szociális munkára nézve dicséretes útmutatást adott az eljövendő nemzedékeknek is.

III. A HÁZASSÁG MEGTÁMADÁSÁRA ÉS FEL-BONTÁSÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK.

6. §.

A házasságot megtévesztés miatt megtámadhatja a házastárs, ha házastársa az 1. §. alá eső betegségre vonatkozóan a megtévesztést tudva maga idézte elő akár előtte, akár a tisztí orvos vagy a vizsgálatot teljesítő orvos előtt lényeges ténykörülmenyek hamis állításával vagy elhallgatásával, vagy pedig tudta a megtévesztést, amely egy harmadiktól ered. Az 1884:XXXI törvénycikknek a házasság megtámadására vonatkozó rendelkezéseit ilyen esetben is megfelelően alkalmazni kell.

A perben az orvos köteles a házastárs nyilatkozatairól felvett kérdőívet és a vizsgálatra vonatkozó egyéb iratokat a bíróság felhívására a bíróságnak átadni.

7. §.

Az 1894: XXXI. t.-c. 54- §-a azzal egészített ki, hogy megtámadható a házasság tévedés miatt, ha az egyik házastárs már a házasságkötéskor gyógyíthatatlan elmebetegségben szenvedett és a másik házastárs ezt nem tudta s a körülményekből sem következtethette.

Házassági bontóperben a házasság felbontását nem akadályozza az, hogy a bontó ok keletkezése után a vétkes házasság elmebetegségbe esett.

Széljegyzetek.

ad. 6., 7. és 8. §§.

A házasság megtámadására és felbontására vonatkozó rendelkezések, melyek felől a törvény 6—8. §-ai tartalmaznak új intézkedéseket, a jelen könyv keretén kívül eső kérdéseket tárgyalnak. Ez okból a szakaszokkal nem foglalkozunk közelebbről és csupán annyit jegyzünk meg, hogy az itt ismertetett újabb megtámadási és bontóokok, valamint az elmebetegség esetén fölmerülő különleges intézkedések az 1. §-nak a házasság megkötésére vonatkozó tilalmával kapcsolatosak.

Elmebetegség esetén bizonyos enyhítéseket tartalmaz a 7—8. §., de fönmarad továbbra is a tilalom, mely szerint elmebajos házastárs ellen bontó per csak oly esetben tehető folyamatba, ha a bontó ok, illetve az elmebeteg házastárs vétkessége az elmebetegség előtti időben merült föl. Pusztán elmebetegség miatt bontóper egyáltalában nem indulhat, csak megtévesztés alapján megtámadási per. Ellenben nincs kizárva annak lehetősége, hogy az elmebajos hitvestárs gondnoka indítson a vétkes fél ellen keresetet a házasság felbontása iránt.

IV. NEMZSIDÓ ÉS ZSIDÓ HÁZASSÁGKÖTÉSÉNEK TILALMA.

9. §.

Nemzsidónak zsidóval házasságot kötni tilos.

Zsidó nőnek külföldi állampolgárságú nemzsidóval kötendő házassága nem esik a jelen §-ban meghatározott tilalom alá.

A jelen §. alkalmazásában zsidó az, akinek legalább két nagyszülője az izraelita hitfelekezet tagjaként született, úgyszintén — tekintet nélkül származására — az, aki az izraelita hitfelekezet tagja. Az, akinek két nagyszülője született izraelita hitfelekezet tagjaként, nem esik a zsidókkal egy tekintet alá, ha ő maga keresztény hitfelekezet tagjaként született és az is maradt, s e mellett mind a két szülője házasságkötésük idejében keresztény hitfelekezet tagja volt. Az ilyen személynek azonban nemcsak zsidóval, hanem olyan nemzsidóval is tilos házasságot kötnie, akinek egy vagy két nagyszülője az izraelita hitfelekezet tagjaként született.

Az előbbi bekezdés rendelkezéseit a házasságon kívül született gyermekre is alkalmazni kell, ha őt a természetes atya az anyakönyvvezető előtt vagy közokiratban magáénak elismerte, vagy az atyai elismerést a bíróság megállapította.

Atyai elismerés hiányában a házasságon kívül született az a gyermek zsidó, akinek legalább egyik nagyszülője az izraelita hitfelekezet tagjaként született. Az, akinek csak egyik nagyszülője született az izraelita hitfelekezet tagjaként, nem esik a zsidókkal egy tekintet alá, ha ő maga keresztény hitfelekezet tagjaként született és az is maradt, s e mellett anyja a gyermek születése idejében keresztény hitfelekezet tagja volt.

Zsidónak a jelen törvény hatálybalépése után kötött házasságából eredő leszármazói is zsidók, tekintet nélkül arra, hogy nagyszülőik mely hitfelekezet tagjaként születtek.

A jelen §-ban foglalt tilalom megszegésével kötött házassága következtében a zsidókkal esik egy tekintet alá az is, aki keresztény hitfelekezet tagjaként született és az is maradt, s e mellett mind a két szülője házasságkötésük idejében keresztény hitfelekezet tagja volt s nagyszülői közül csak kettő született az izraelita hitfelekezet tagjaként. A jelen §-ban foglalt tilalom ellenére kötött házasságból született gyermek is a zsidókkal esik egy tekintet alá.

Az izraelita hitfelekezetbe a jelen törvény hatálybalépése után áttért olyan személy, akinek a jelen §. értelmében tilos lett volna áttérése előtt zsidóval házasságot kötnie, ha az izraelita hitfelekezet tagjaként zsidóval köt házasságot, a zsidókkal egy tekintet alá eső személy marad akkor is, ha utóbb ismét keresztény hitfelekezet tagjává lesz.

A jelen §. rendelkezései nem érintik az 1894: XXXI. törvénycikknek azokat a rendelkezéseit, amelyek külföldi házасulóknak Magyarországon kötött házasságára irányadók.

Az igazságügyminiszter különös méltánylást érdemlő okból kivételesen felmentést adhat a jelen §-ban foglalt tilalom alól nemzsidó és olyan zsidó között kötendő házasság tekintetében, akinek csak két nagyszülője született az izraelita hitfelekezet tagjaként s ő maga keresztény hitfelekezet tagjaként született, vagy élete hetedik évének betöltése előtt keresztény hitfelekezet tagjává lett s mind a két esetben az is maradt. Ezt a rendelkezést a házasságon kívül született gyermekekre is megfelelően alkalmazni kell.

Széljegyzetek.

ad. 9. §.

A törvény 9. §-a az egész cikknek gerince és lényege. Ennek kedvéért készült az egész törvény, melynek főszabálya a 9. §. első mondata: „Nemzsidónak zsidóval házasságot kötni tilos.“ Helyesebb lett volna és főként világosabb is, ha ehhez a mondatához a törvényhozó rögtön hozzáfűzte volna: A kivételeket az alább következő 8 pont tartalmazza.

(1) A miniszteri megokolás szerint: „Magyarországon a zsidóság az egyetlen nagyobb néptömeg, mely eltérő fajként tűnik fel a magyarság s az árja fajhoz tartozó hazai nemzetiségek mellett.“ Mindazonáltal, mint a generális tilalomból kitűnik, a törvény messze ezen a kereten túl, nemcsak az árjakat veszi védelmébe a nem kívánatos „fajkeveredés“ megakadályozására, ha-

nem azoktól eltekintve minden zsidó férfit eltilt attól, hogy akár magyar, akár külföldi nemzsidóval házasságot köthessen, még akkor is, ha a nő, akit elvenni kíván, nem árja, nem is keresztény, sőt a zsidóval azonos fajhoz tartozó, nem zsidó vallású *m* az illető egyén. A tilalom lényege inkább pozitív természetű és voltaképpen így kellene hangzania: Zsidó férfi csak zsidó nőt vehet feleségül.

A miniszteri indokolás a 9. §-hoz a következő etatisztikai adatokat nyújtja:

„A zsidó fajhoz tartozók a hazai nemzsidókkal az utóbbi félévszázad alatt egyre növekvőbb számban házasodtak össze és ezzel mind a nemzsidók, mind a zsidók szempontjából nem kívánatos fajkeveredés egyre nagyobb méreteket öltött. Míg 1895-ben az egész Magyarországon csak 265 nemzsidó-zsidó házasság fordult elő és a zsidók által 1895-ben kötött házasságoknak csak 2.04%-a volt zsidó-nemzsidó vegyesházasság, addig 1916-ban az említett két adat már 761 és 12.4%, 1918-ban 1185 és 10.93%, 1936-ban a csonka, trianoni országterületen 1126 és 14.17%, 1937-ben 1102 és 13.96%, 1938-ban 1003 és 13.6% és még 1939-ben is, a két zsidótörvény után 743 és 9.93%. Ezeknek az adatoknak értékelésében még figyelembe kell venni azt is, hogy ezeif csak a nemzsidók és izraelita vallású zsidók házasságkötéseinek adatai, de nem tartalmazzák azokat a házasságokat, amelyeket a házasságkötés előtt keresztény hitfelekezet tagjává vált zsidók kötöttek nemzsidókkal.“

A felsorolt adatokkal a megokolás szavai szerint kellően igazolva van „a nemzsidó-zsidó házasságok iránt érzett társadalmi ellenézés“.

A továbbiakban az indokolás a következőket tartalmazza:

„Tekintettel arra, hogy ez a házassági tilalom a zsidók és nemzsidók nemkívánatos fajkeveredésének megakadályozására irányul, nem lehetett itt a zsidóknak az 1939: IV. t.-c. 1. §-ában foglalt meghatározását irányadónak venni. Az 1939: IV. t.-c. 1. §-a ugyanis & faji meghatározás elvétől bizonyos eltéréseket mutat

és ha az abban foglalt meghatározás vétegett volna is alapul, a javaslat nem érhetné el a célját. Természetesen a jelen javaslat 9. §-ában foglalt új fogalom-meghatározás kizárólag a jelen törvény szempontjából érvényesül, minden egyéb vonatkozásban az 1939: IV. t.-c. 1. §-ának meghatározása irányadó.“

Ez alapon a jelen törvény szerint új meghatározását kapjuk a zsidónak, de inkább negatív irányban, vagyis meg vannak állapítva azok a feltételek, melyek mellett kivételesen a zsidó származásúak bizonyos szűkebb köre nemzsidó számba vehető.

Most pedig vegyük sorra a kivételeket:

(2) A 9. §. első bekezdése után következő mondatban rögtön megtaláljuk az első kivételt, mely zsidó nőnek külföldi állampolgár nemzsidóval való házasságkötését megengedi. Itt mindjárt szembeötlik, hogy miért van ettől a zsidó férfi elzárva, ha választottja olyan állam polgára, melyre nézve hasonló tilalom nem áll fenn, különösen, ha a külföldi fél nem is tartozik a keresztény felekezetűek körébe. Nemzetközi szempontból méltán kérdezheti a másik állam, hogy ez nem tekinthető-e beavatkozásnak az ő belső ügyeibe? Értethető, ha a magyar hatóság az ilyen házasságtól megtagadná közreműködését, de ha az idegen állam hatósága a saját területén hajlandó a házasság megkötésére és különösen ha a magyar honosságú férfi nem is keresztény külföldivel óhajt házasságra lépni, esetleges évek sora óta fennálló viszonyt legalizálni, a tilalom nem is logikus. Remélhető, hogy a törvény itt vázolt hiányosságai az idők folyamán más, illetve az egyedül helyes értelmezésnek fognak teret engedni.

A második mondat szóhangzatába talán a törvényhozó akarata ellenére könnyen belemagyarázható az a lehetetlen föltevés, hogy magyar állampolgárságú zsidó férfi külföldi nővel, ha az nem számít is kereszténynek, nem köthet házasságot, holott a törvény nyilván csak azt akarja megakadályozni, hogy a vélt vérfertőzéstől a keresztény magyarok, illetve az itt élő keresztények és árja-fajúak megóvassanak.

A törvényhozó, midőn különbséget tesz zsidó nő és férfi között, nyilván abból indul ki, hogy a nő külföldivel való házassága révén elveszti magyar állampolgárságát, holott a férfire nézve nem látszik kívánatosnak, hogy külföldi állampolgárságú nemzsidó nőt importáljon, habár e tekintetben a szakasz 10.-ik bekezdésében felhívott 1894. évi XXXI. t.-cikknek a külföldi állampolgároknak Magyarországon kötött házasságára vonatkozó rendelkezéseit a jelen törvény nem is érinti.

A törvényszerkesztés szokásos technikája és szabotossága szempontjából a második bekezdés után kellett volna következnie annak a tilalomnak, mely a büntető rendelkezésekről szóló 14. szakaszba van elrejtve és amely úgy szól, hogy „a magyar honos zsidó férfi, aki külföldi honos nemzsidó nővel a 9. §-ban foglalt tilalmat megszegve házasságot köt, büntettet követ el és 5 évig terjedhető börtönnel büntetendő“. Ezt ezen a helyen kellett idéznünk, mert különben az az olvasó, aki a büntetések iránt nem érdeklődik, könnyen abba a tévedésbe eshetnék, hogy ami meg van engedve a zsidó nőnek, az nem lehet szigorúan tilos a zsidó férfira külföldivel külföldön nem keresztény (bár nem zsidó) nővel kötött házassága esetén.

A törvény indokolása e kérdésben nem mondható következetesnek. Azt mondja: miért kellett a zsidó nőnek nem magyar honos nemzsidóval való házasságát megengedni, mert a nő az ilyen házassága révén magyar állampolgárságát elveszti, a férfinak külföldi nemzsidóval való házassága esetén ellenben az idegen nő magyar honossá válik. Legyen szabad felvetnünk a kérdést: mi jobb a magyarság vagy kereszténység szempontjából, az-e, ha a magyar honos zsidó férfi zsidó nővel vagy nemzsidóval (külföldivel) köt házasságot, melyik esetben erősebb a magyar területen élő magyar nemzsidók fajvédelme? Nem is szólva arról, hogy külföldi nemzsidó nővel való házasság esetén sokkal nagyobb a valószínűsége annak, hogy a házasságból részben vagy egészben a gyermekek nem fognak az

izraelita felekezet tagjai sorába tartozni és ezzel a zsidó faj fokozatosan gyöngülni fog.

(3) A harmadik bekezdés első mondata állapítja meg a „zsidónak“ ezen törvényre való tekintettel érvényes fogalmát, mely a házasságkötés szempontjából lényegesen eltér az eddig ismert meghatározásoktól. Az úgynevezett „tanúsítványos“ zsidó semmi tekintetben sem különbözik a többi zsidótól a házasság lehetősége szempontjából, kivéve, ha a törvény 9. §-ának 3. pontjában körülírt feltételeknek mindenben megfelel. A zsidónak való minősülés itt jelentékenyen szűkebbre szorul. Nevezetesen kivételt képez a zsidó származású egyén, akinek csak egy nagyszülője született az izraelita hitfelekezet tagjaként, vagy ha két nagyszülője született izraelitának, de ő maga — az unoka — már kereszténynek született, az is maradt és amellet mind a két szülője már házasságkötésük idején a keresztény hitfelekezet tagja volt. Ez azt jelenti, hogy zsidó nagyszülőnek az az unokája nem tekintendő zsidónak, akinek szülei közül csak az egyik volt házasságkötés előtt zsidó, de ez is megelőzően a keresztény hitre tért át és így a két keresztény szülőnek már gyermeke is kereszténynek születhetett és annak is maradt meg. Ez eddig világos és érthető, de kevésbé harmadik bekezdés utolsó mondata, mely a keresztény szülők keresztény gyermekét olyan kivételezett nemzsidóval való házasságtól is eltiltja, akinek esetleg csak egy nagyszülője született zsidónak, tehát még egy fokkal inkább keresztény, mint az eltiltott személy. Mellékes, hogy esetleg a zsidó nagyszülő át is tért a keresztény hitre, szülei tekintetében pedig minden kritérium megvan arra, hogy gyermekük kereszténynek számíton. Ez a szigorítás nyilván azt célozza, hogy bár a törvény a félzsidónak bizonyos föltételek mellett megengedi, hogy nemzsidóval házasságot köthessen, de ugyanakkor megtiltja, a kivételezett nemzsidóval való házasságot, ámbár ez a negyed- vagy félzsidó nem is esik a zsidókkal egy tekintet alá.

Nyilvánvaló, hogy a törvény alkotóját az az intenció vezette, hogy aki félzsidó létére a házasság szempontjából kereszténynek számít, ne köthessen más-sal házasságot, mint száz százalékos árjával, tehát a vérgyengülés ki legyen zárva.

Érdekes, hogy az unoka édesanyja vagy apja, ha-bár esetleg már kereszténynek született és már házassága előtt ebben nevelkedett, a házassága szempontjából zsidónak fog számítani és ha fiatalon elveszti hit-vestársát, újból már csak zsidóval köthet házasságot. Ez alól a tizenegyedik bekezdés szerint felmentés nem kapható.

Ha mind a négy nagyszülő keresztény, a szülők egyike a zsidó hitre tért át vagy annak született és mint ilyen kötött vegyes házasságot, utóbb azonban ismét áttér vagy visszatér a keresztény hitre, a kereszténynek született gyermek a törvény szempontjából zsidónak fog számítani, aki csak zsidóval köthet házasságot, jóllehet úgy ő maga, mint összes ősei fajmagyarok és keresztények voltak, illetve keresztényekül születtek. Ily esetben azonban felmentés kapható.

De nincs felmentésnek helye, ha a négy keresztény nagyszülőből is két eredetileg keresztény — utóbb zsidó hitre áttért — szülőből származó, tehát tisztán árjafajú gyermek már a hetedik életévén túl tért át a keresztény hitre, esetleg sok évvel 1941. előtt, tehát ha az a visszatérés nem is célozta a törvény tilalmának megkerülését.

(4) A szakasz negyedik bekezdése egészen világos. Nyilván olyan esetről van szó, illetve olyanra kell gondolnunk, hogy keresztény hitre tért volt zsidó nőnek házasságon kívül született keresztény gyermekét a keresztény apa magának elismerte. Az elismerő apa, „ha nem számít zsidónak“ és szülei sem számítanak zsidóknak, olybá veendő, mint valóságos apai nagyszülők, föltéve, hogy az apai nagyszülők közül egyik sem született az izraelita hitfelekezet tagjaként.

(5) Elismerés hiányában a törvénytelen unoka viszont csak olyan esetben köthet nemzsidóval házassá-

got, ha már az anyai nagyszülők egyike keresztény volt. Ez természetes, mert az ilyen gyermeknek csak két nagyszülője ismeretes és úgy tekintendő, mintha több nem is volna.

(6) A 9. §. hatodik bekezdése értelem tekintetében nem hagy fõnn kétséget. Zsidónak a törvény hatálybalépése után kötött házasságból származó ivadékok ezredízigen zsidónak tekintendõk. Tehát ha mind a négy nagyszülõ és azoknak összeházasodott gyermekei is még a házasság elõtt kikeresztelkedtek, illetve keresztényeknek születtek, a keresztényként született és a zsidó hitre áttért unoka és minden leszármazója zsidónak lesz tekintendõ, aki csak zsidóval, vagy zsidónak tekintendõ kereszténnyel köthet házasságot.

Nehezebben érthetõ, miért mondja ez a bekezdés, hogy csak a törvény hatálybalépte *után* kötött házasságból származók lesznek zsidók, holott két évtized elõtt kikeresztelkedett zsidónak a törvény hatálybalépése *elõtt* kötött házasságából származott keresztény gyermekei is csakúgy zsidónak tekintendõk. Ennek a látszólagos megkülönböztetésnek az az értelme, hogy amennyiben négy õskeresztény nagyszülõnek a gyermeke zsidóval kötött vegyes házasságot és a házasságból megegyezés alapján keresztény gyermek születik, ez a gyermek, — bármily különösen hangzik is, — sem maga, sem ivadékai nem lesznek nemzsidónak tekintendõk, pusztán azért, mert szüleik a vegyes házasság megkötése alkalmával nem gondoltak arra, hogy jön egy törvény, mely visszaható erõvel fogja õket lemennõikben sújtani.

Ennek kapcsán vissza kell térnünk a törvény 9. §-ának harmadik bekezdésére, illetve annak elsõ mondatára, mely határozottan zsidónak minõsíti azt az õsmagyart és õskeresztényt, aki valaha zsidó hitre tért át, mert — tekintet nélkül származására — zsidó mindenki, aki az izraelita hitfelekezetnek tagja, habár utóbb a keresztény hitre vissza is tért.

(7) A szakasz hetedik bekezdése a tilalom ellenére kötött házasság következményeit ismerteti. E szerint

zsidónak számít a tilalom megszegője és minden lezármazottja, ha a harmadik bekezdésben foglalt feltételek mind fenn is forognak. Jóhiszemű tévedés vagy harmadik személy részéről történt megtévesztés nem, szolgál a tilalom megszegőjének mentségül.

(8) Nem ilyen szigorú a szakasz 8. bekezdése, mely a lelkiismereti és vélemény szabadság szellemében fogant meg. Ez a bekezdés megengedi az izraelita hitfelekezetbe való áttérést, de azzal a nehezítéssel, hogy aki egyszer zsidóvá lett, még azután is zsidónak minősül, ha utóbb megbánta lépését, újból visszatér is valamely keresztény hitfelekezetbe.

Logikusan annak kellene következnie ebből, hogy az izraelita felekezetű állampolgár nem csak a zsidó hitre tért árával, hanem bármely más *nem keresztény* felekezetű egyénnel (mohamedán, hindu stb.) minden akadály nélkül köthessen házasságot, éppen úgy felekezetnélküli egyénnel is, hiszen az első mondat ellenére a törvény világosan megengedi a proselitával való egybekelést. A fő az, hogy a zsidó és keresztény (árja) ne kerüljön házassági kapcsolatba. A miniszteri indokolás világosan mondja: „Magyarországon a zsidóság az egyetlen nagyobb néptömeg, mely eltérő fajként tűnik fel a magyarság és az árja fajhoz tartozó hazai nemzetiségek mellett.“

A védelem tehát ezeknek szól és nem a világ sok-száz millió nem-magyar állampolgárának, akik ezen felül nem is árják, miként ez a miniszteri indokolás második bekezdésének első soraiban világosan kifejezésre jut.

(9) A 9. szakasz kilencedik bekezdése a házassági törvénynek külföldi házasulóknak Magyarországon kötött házassága tekintetében érvényes rendelkezéseit érintetlenül hagyja.

Ebből folyik, hogy a magyar állam a saját állampolgárságú izraelita hitfelekezetű lakóit csak a keresztény vallású magyar honos lakosai védelmében kíséri a magyar állami anyakönyvvezető ajtajáig, de nem terjedhet odáig az egyéni szabadság korlátozása,

hogy külföldi nemzsidót vegyen védőpajzsa alá, különösen, ha ez a nemzsidó *nem* is keresztény, sőt *még* csak nem is árja.

(10) A túlhoszú szakasz tizedik és egyben utolsó bekezdése az igazságügyminiszter belátásától függő kivételezés lehetőségét nyújtja. E szerint a házassági tilalom alól már az olyan legkésőbb 7 éves korában keresztény hitre tért, egyébként zsidószámba vett egyén is kaphat felmentést, akinek csak két nagyszülője született az izraelita felekezet tag jakónt. Az nem akadály, ha a két nagyszülő továbbra is zsidó maradt és az is mellékes, hogy szülei milyen hiten éltek vagy élnek, mert a kegyelmi út előfeltétele a törvényben világosan meg van adva és ez utólag megszorítva nem magyarázható, viszont a felmentés megadása absolute a miniszter discretionárius joga. Ezt a rendelkezést a házasságon kívül született gyermekekre is megfelelően lehet alkalmazni.

Széljegyzetek.

ad. 10. §.

Magától is értetődik, hogy a házastárs, akit a másik fél a saját személyi tulajdonsága tekintetében megtevesztett, a házasság megtámadására jogosult. Figyelemmel a jelen törvényben foglalt kifejezett tilalomra, a házassági jogról szóló törvény 55. §-a alapján is érvényesíthető volna a tévedés, illetve megtévesztés.

Ha a zsidó vagy annak tekintendő fél a megtévesztésről nem tudott, megtámadásnak nincs helye, illetve a megtámadási kereset elutasítandó. A magát megtévesztettnek érző fél egész esztendeig ráér magát elhatározni arra, hogy a Házassági Törvény 57. §-a alapján kíván-e megtámadási keresetet folyamatba tenni.

A törvénynek ez a része nem tartozik ugyan szorosán a házasságkötés szabályai közé, azonban szükségesnek véltük az 1941. évi XV. t.-cikket teljes egészében bemutatni, mert csak így tükrözi vissza a törvényhozás akaratát.

V. BÜNTETŐ RENDELKEZÉSEK.

11. §.

Az anyakönyvvezető, aki a házasság kihirdetését elrendeli, úgyszintén az a polgári tisztviselő, aki a kihirdetés alól felmentést ad vagy a házasságkötésnél — a 3. §. második bekezdésében említett eseten kívül — közreműködik a nélkül, hogy a házasulók az 1. §-ban meghatározott tisztiorvosi bizonyítványt bemutatták volna, vétséget követ el és egy évig terjedhető fogházzal, valamint viselt hivatalának elvesztésével büntetendő.

12. §.

Az a házasuló, aki az 1. §-ban meghatározott orvosi bizonyítvány megszerzése végett egészségi állapotának megállapítása alkalmával lényeges kérdésben tudva hamis adatot ad elő vagy lényeges adatot elhallgat, vétség miatt egy évig terjedhető fogházzal büntetendő.

Ha a házasság létrejött, az első bekezdésben meghatározott bűncselekmény miatt bűnvádi eljárásnak csak a sértett házaspár indítványára van helye.

13. §.

Az, aki az 1878: V. t.-c. 329. §-ának esetén kívül erre nem jogosulttal valakire hátrányos olyan adatot közöl, amelyről az 1. §-ban meghatározott orvosi bizonyítvány kiadásához szükséges nyilatkozatból szerzett tudomást, a sértett fél indítványára vétség miatt hat hónapig terjedhető fogházzal büntetendő.

Az eljárás a kir. járásbíróság hatáskörébe tartozik.

14. §.

Az a magyar honos nemzsidó, aki zsidóval, az a zsidó, aki magyar honos nemzsidóval, úgyszintén az a magyar honos zsidó férfi, aki külföldi honos nemzsidó nővel a 9. §-ban foglalt tilalmat megszegve házasságot köt, büntettet követ el és öt évig terjedhető börtönnel, hivatal-

vesztéssel és politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésével büntetendő. Ugyanígy büntetendő az a polgári tisztviselő, aki tudja, hogy a 9. §-ban foglalt házassági akadály áll fenn és a házasság megkötésénél közreműködik. Ha pedig a polgári tisztviselő gondatlanságból működik közre az ilyen házasság megkötésénél, vétséget követ el és büntetése három hónapig terjedhető fogház.

Az ebben a §-ban meghatározott bűncselekményekre az 1878: V. i-c. 7. §-ának rendelkezéseit alkalmazni kell.

15. §.

Vétséget követ el és három évig terjedhető fogházzal, hivatalvesztéssel és politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésével büntetendő az a zsidó,

aki magyar honos tisztességes nemzsidó nővel házasságon kívül nemileg közösül, vagy

aki magyar honos tisztességes nemzsidó nőt házasságon kívüli nemi közösülés céljára a maga vagy más zsidó részére megszerez, vagy megszerezni törekszik.

A cselekmény büntett és büntetése öt évig terjedhető börtön, hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése, ha a tettes

1. a cselekményt csalárdsággal, erőszakkal vagy fenyegetéssel követte el,

2- a cselekményt hozzátartozója ellen vagy nevelés, tanítás vagy felügyelet végett reábizott vagy neki alárendelt személy ellen követte el,

3. a cselekményt akkor követte el, amidőn a nő életének huszonegyedik évét még nem töltötte be.

4. a cselekményt annak ellenére követte el, hogy ilyen vétség miatt megbüntették és büntetésének kiállása óta tíz év még nem telt el.

Abban a tekintetben, hogy a jelen §. alkalmazása szempontjából ki a zsidó, illetőleg ki a nemzsidó, a 9. §. rendelkezései irányadók.

Az ebben a §-ban meghatározott bűncselekményekre az 1878: V. t-c 7. §-ának rendelkezéseit alkalmazni kell.

Széljegyzetek.

ad. 11. §.

Nem igényel magyarázatot. A közbeszúrás — a 3. §. második bekezdésében említett eseten kívül — zavarólag hat. Szabatosabb lett volna e helyett, a „bemutatták volna“ szavak után közbeékelni azt a mondatot: „kivéve, ha a 3. §. második bekezdésében említett eset fennforog.“

ad. 12. §.

Ez a szakasz is világos. Hivatalból való üldözésnek a házasságkötés előtt bemutatott okiratra vonatkozóan csak befejezett cselekmény miatt van helye. A szöveg legalább is kétséget hagy fenn aziránt, vajjon az egészségi állapotra vonatkozó hamis adatok pusztán előadása, tehát a bűncselekmény megkísérlése büntendő-e'?

ad. 13. §.

A tiltott titok felfedezésének tilalmát tulajdonképen az 1878. évi V. t.-c. 328. §-a szabályozza, a 329. §. pedig a kivételt állapítja meg. Szabatosabb szövegezés lett volna: „a 329. §. esetén kívül“ a „szerzett tudomást“ szavak után azt írni, hogy „s amelyek nem esnek a 329. §-nak kivételei közé“. Egyébiránt ez a szakasz voltaképen fölösleges, mert a B. T. K. szakaszai megfelelő védelmet nyújtanak, hacsak nem tekintjük azt a különbséget, mely szerint a bűncselekmény miatt járó fogházbüntetést az új törvény 3 hónapról 6 hónapra emeli fel.

ad. 14. §.

A szakasz szövege nem mondható szerencsésnek. Azt mondja többek között az első mondat, hogy az a zsidó, aki magyar honos nemzsidóval a 9. §-ban foglalt tilalom ellenére házasságot köt, öt évig terjedhető börtönbüntetést kap. Az állam megtilthatja a saját területén külföldi honosságú zsidónak magyar honosságú nemzsidóval való házasságkötését, de nem tilt-

hatja meg, még kevésbé büntetheti azt a külföldi zsidót, aki külföldön a saját hazája szerint érvényes házasságra lép más állambeli — tehát akár magyar — honosságú személlyel. A magyar honost természetesen megbüntetheti, ha hazajön, de még az is kérdéses a nemzetközi jog szempontjából, hogy amennyiben a külföldöt eléri a magyar hatóság keze, ellene bűnvádi eljárás indítható-e?

Így fogva fel a dolgot, a szakasz helyesen így lett volna szövegezendő:

„Az a magyar honos nemzsidó, aki zsidóval, az a magyar honos zsidó férfi, aki nemzsidó nővel, a 9. §. tilalma ellenére köt házasságot, stb.“ A zsidó nő kivételes helyzetét a 9. §. második bekezdése szabályozza.

A büntető törvény 7. §-ára való utalás stb. jelenti, hogy a 14. §-ban foglalt tilalom ellenére elkövetett bűncselekmény akkor is büntetendő, ha azt akár magyar honos, akár külföldi külföldön követi el. Ha a kiszabott büntetést a külföldön kitöltötte a magyar bíróság ítélete szerint kiszabandó büntetés megállapításánál a már elszervedett büntetés a lehetőségig számításba veendő.

Föltétlenül helyesebb lett volna a pusztán hivatkozás helyett a B. T. K. 7. §-át pontosan körülírni, hogy a törvényt minden laikus rögtön megértse.

ad. 15. §.

A 15. §. csakúgy, mint a 14., új delictumot állít föl a büntető rendelkezések szakaszában. A házassági jogról szóló törvény külön állítja föl a tilalmakat, azután külön szabja ki a megszegésre váró büntetést.

Igen súlyos kérdések merednek itt a tárgyilagos bíráló elé. Az első, hogy az erkölcsiség védelme miért egyoldalú? A másik, hogy a tisztességes nő fogalma nagyon egyéni és nehezen meghatározható, nem is szólva arról, hogy a törvény semmi korhatárt nem állít föl, tehát nincs mentség, ha a törvény szerint megfertőzött nő akármilyen korú és akkor is, ha önként vetette alá magát a nemi érintkezésnek. Egy zajos

múltú, de némi jóakarattal még tisztességesnek mondható cselédlány könnyűszerrel „csábíthatja“ el gazdájának 17 éves fiát, könnyen állíthat tanúkat is a nemi közösülésre és ez már elég a bűnösségének még tudatában sem lévő fiatal diák bebörtönzésére és tönkretételére. A zsarolások ezer és ezer fajtája virulhat ki a törvényből és a mesterségesen állított kelepcek révén nem éppen az igazságosan tisztességesnek mondható nők fognak könnyű keresethez jutni. De még súlyosabb elbírálás alá esik a második bekezdés, mely a puszta „kísérletre“ is ugyanazt a büntetést szádja, mert a „törekvés“, esetleg minden testi érintkezés nélkül is befejezett büntetendő cselekménynek számít. Minden veszély és kockázat nélkül lehet a hevülékeny és megdöglő fiatalságot beugratni szóbeli enyvelgések kihallgatására, előre elkészített rejtekbe helyezkedő egyének is fölhasználhatók és kész a legártatlanabb kedveskedésből a nagy bűnügy, mely a „megszerezni törekvés“ következménye. Jó tanúk és igazoltnak látszó tényállás mellett, a legméltányosabb bíró keze is kötve van.

A tisztességes nő fogalmához nem szükséges annak érintetlen volta, s így mindenki, aki nem rendőrileg nyilvántartott egyén, tisztességesnek mondhatja és tarthatja magát és mások is őt. A törvény nem mondja ki, de világos, hogy maga a közösülés ténye hivatalból üldözendő.

Vájjon állandósított és mindkét részről szívesen folytatott szerelmi viszonynál elegendő-e a férfi mentéséhez, ha maga a nő fogja állítani, hogy ő nem érzi magát tisztességesnek, avagy az ő akarata ellenére fogja őt a bíróság tisztességesnek nyilvánítani? Erre a választ csak a magyar lovagiasság és emberies érzület lesz hivatva megadni, illetve a bírói gyakorlat.

Érdekes különbséget tüntet fel a szakasz összehasonlítása a B. T. K. 236. §-ával. Ez utóbbi szerint öt évig terjedhető fegyház jár annak, aki életének tizenegyedik életévét betöltött tisztességes lánnyal nemileg közösül, az 1941. évi XV. t.-c. 15. §-a szerint pedig

5 évig terjedhető börtön jár annak is, aki nemzsidó nővel ennek szabad akaratából folyó belegegyezésével házasságos kívül nemileg közösül. De csak 3 év a fegyházbüntetés, ha a zsidó férfi egy ötvenéves nőt nemi közösülés céljára „megszerezni törekszik”.

Minthogy a törvény nem ad feleletet arra a kérdésre, hogyan kell elbírálni a törvény hatályba lépése előtt létesült tényleges állapotokat és a törvénynek visszaható ereje nincsen, helyesnek látszik az a föltevés, hogy a törvény szigora nem sújtja azokat, illetve azt a zsidó férfit, aki nemzsidó nővel már a törvény életbelépte előtt folytatott házasságonkívüli viszonyt, esetleg közös háztartásban is éltek, sőt viszonyukból gyermekek is születtek, de azok törvényesítése tekintetében semmi sem történt. Ha más magyarázat szerint az ilyen viszony a törvénye ütköznék és folytatható nem lenne, nem marad más hátra, mint a végleges különválás, esetleg az, hogy a keresztény nő az izraelita vallásra lépne át. Hasonló megoldás képzelhető, ha a férfi keresztény és a zsidó nővel való viszonyát a házassági tilalom folytán csak valláscsere útján tudná legalizálni, jóllehet azt — a házasságon kívül való együttélést — a törvény olyankor sem tiltotta, ha a férfi keresztény, illetve nemzsidó.

A törvény szóhangzata szerint a felekezetből való egyszerű kilépés nem használna, mert a felekezeten kívülivő vált személy ezzel továbbra is nemzsidóként számítana, akire a 9. §. első mondata nyer alkalmazást.

Érdekessége a 15. §-nak, hogy a nem magyar honos nőt a házasságon kívül való nemi érintkezés tekintetében nem veszi ebbe a fokozott védelembe, e szerint tehát a nem magyar honosságú nő a zsidóval egy tekintet alá esik, habár esetleg színmagyar is a származása, vagyis a fajtája és keresztény is a vallása, ellenben védi a magyar állampolgárságú minden nőt származásra és felekezeti helyzetére való tekintet nélkül, kivéve, ha zsidó.

Minthogy a törvény elsősorban faji szempontból nézi a zsidót, a kivételezettek közül csak azokra nem

alkalmazható a zsidó fogalom, aki a 9. §-ban foglalt meghatározás szerint a nemzsidókkal egy tekintet alá esik, vagyis házasságkötésre képes. Eszerint azoknak köre, akikre a 15. §. tilalma is vonatkozik, erősen tágul, mert az úgynevezett tanusítványos zsidókra is vonatkozik, szerény nézetünk szerint, akik magukat keresztényeknek vélik és azt hiszik, hogy nem esnek a tilalom súlya alá.

A fajtalanság is annyiban hordja a szakasz első mondatának második bekezdésében foglalt megszerzés vagy megszerzeni törekvés fogalmát, mert bár a szóhangzat szerint a fajtalanság nincs is benne a törvény nomenklatúrájában, de általánosságban benne van a bűncselekményeknek nyilvánított kísérletben, melynek külső jelenségei — a szándék nem lévén ellenőrizhető — fizikailag világosan magukon viselik a „törekvés“ kritériumát, sőt még súlyosabban is a megszerzésre való törekvésnél megnyilvánulóknál.

Egyébként fajtalankodás alatt fogalmilag is úgy szólván kijárat nélkül a nem tisztességes nővel való fajtalanság értendő és ez esetben a cselekményt a Btk. illetve a novella 43 §-a szerint kell büntetni, ellenben a tisztességes magyar honosságú nővel való fajtalanság, ha ezt zsidó férfi követi el — mint mondottak — már a jelen törvény szerint esik súlyosabb elbírálás alá. Erőszak alkalmazása esetén a nemi közösülés természetesen a Btk. megfelelő szakasza szerint minősül, mert mindig a súlyosabb bűncselekmény irányadó. Kétféle bűncselekményről annál kevésbé lehet szó, mert az enyhébb cselekmény benne foglaltatik a súlyosabb minősülésben. Aki betöréses lopást követ el, nem büntethető idegen vagyron megrongálása címén, mert a cselekmény büntetőjogi szempontból egy aktussal végzettnek tekintendő.

A törvény semmi intézkedést nem tartalmaz a tiltott nemi érintkezés lebonyolítása és régebbi viszonyok felgöngyölítése tekintetében, de a hatályba léptető rendelet sem foglalkozik ezekkel a kérdésekkel. Ha a nőtlen zsidó férfit a törvény nem egészen akarta eltiltani

attól, hogy házasságon kívül tehesen elegen vére és természete követelményeinek, útmutatást kellett volna adni ezen szükségletei lebonyolítására a törvény keretei között. Egy hevülékeny zsidó ifjú találkozik egy nem kevésbé hevülékeny nővel és közös elhatározásuk, hogy nemileg egymáséi lesznek. Eltekintve attól, hogy ilyen esetben alig van idejük a latolgatásra, a zsidó férfi köteles volna hölgyét megkérdezni, vajjon milyen vallású, illetve fajtájú, köteles továbbá, ha a nő azt felelné, hogy zsidó, erről rögtön a nemi aktus előtt okmánybizonyítékot is kérni, azt utólagos igazolás céljából magához is venni. De mi történik, ha az ismeretlen nő nem zsidó és csak a törvény miatt hord magánál egy zsidó nőtől származó okmányt a férfi félrevezetése céljából, vagy ha magát nem magyar honoságúnak mondja, hogyan szerezzen erről bizonyosságot és bizonyítékot is a férfi a törvényben foglalt tilalom alól való mentessége céljából?

Ilyen és hasonló tárgyalások teljesen ellenkeznek az emberi természettel és a házasságon kívüli — megengedett — nemi élet lebonyolítása tekintetében évszázadok óta imveterált szokásokkal, úgy hogy a legnagyobb jóhiszeműség és önmegtartóztatás esetén is könnyen véthet valaki, ha nem is a természet, de a törvény betűi szerint. Csak az a jó törvény, mely normális, emberi módon végrehajtható. Ezért a törvényhozónak kötelessége nemcsak az akadályok fölállítására, hanem a beléjük botlásának megelőzésére szolgáló módok Meszelése is. Ezt sajnálattal nélkülözzük a törvény sorai között. Büntetendő cselekményt csak tudatosan lehet elkövetni.

VI. VEGYES ÉS ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK.

16. §.

Az olyan úgynevezett erdélyi szombatos vagy ivadéka, aki származásánál fogva nemzsidó (9. §., 1939: IV. t.-c. 1. §.) és nem tagja az izraelita hitfelekezetnek, mind

a jelen törvény 9-, 10., 14. és 15. §-ának, mind a zsidókra vonatkozó egyéb jogszabályoknak alkalmazása szempontjából a nemzsidókkal esik egy tekintet alá.

A szükséges részletes szabályokat, ideértve az igazolás módozatait is, az igazságügyminiszter rendelettel állapítja meg.

17. §.

A jelen törvény hatálybalépésének napját — az 5. §• kivételével — az igazságügyminiszter a belügyminiszterrel egyetértve, az 5. §. hatálybalépésének napját a belügyminiszter rendelettel állapítja meg. A jelen törvény egyes §-ait különböző időpontokban is hatályba lehet léptetni.

Ez ta törvényt az érdekelt miniszterek hajtják végre.

A házasságkötési eljárás körében a szükséges utasítást az igazságügyminiszter adja ki s ebben a külföldön lakó házasulok tekintetében a szükséghez képest a jelen törvény rendelkezéseitől eltérő szabályokat állapíthat meg.

Széljegyzetek.

ad. 16. és 17. §§.

A 16. szakasz magyarázatául szolgáljanak a törvényjavaslathoz fűzött szavak: a szakasz kiemeli a zsidók közül az úgynevezett szombatosokat és ivadékaikat is, amennyiben nemzsidó származásúak és ha már nem tagjai az izraelita hitfelekezetnek. A szombatosok Erdélyből származó, többnyire izraelita hitfelekezetűvé vált személyek, akiknek elődjei még valamely keresztény hitfelekezethez tartoztak. A szombatos szekta a XVI. század második felében vagy a VII. század első felében keletkezett az unitárius vallás túlhajtásából és tanai az idők folyamán egyre inkább hasonlultak az izraelita vallás tanaihoz. 1868 körül a szombatosok legtöbbször ténylegesen is belépett az izraelita hitfelekezetbe és így a ma élő szombatosok sok esetben nem tudnák a nemzsidóvá minősülésnek azt az előfeltételét igazolni, hogy nagyszüleik keresztény hitfelekezet tag-

jaiként születtek. E helyett az előfeltétel helyett a §. a szombatosok esetében annak igazolását rendeli, hogy nemzsidó származásúak és ma már nem tagjai az izraelita hitfelekezetnek.

III. RÉSZ.

FÜGGELÉK.

**Az 1941. évi XV. t.-c. életbeléptetésére és végrehajtására
vonatkozó rendeletek.**

FÜGGELÉK.

Az életbeléptető és végrehajtási rendeletek.

1.

A M. KIR. IGAZSÁGÜGYMINISZTERNEK 69000/1941. I. M. SZAMU RENDELETE

*a házassági jogról szóló 1894: XXXI. törvénycikk ki-
egészítéséről és módosításáról, valamint az ezzel kap-
csolatban szükséges fajvédelmi rendelkezésekről szóló
1941: XV. törvénycikk egyes rendelkezéseinek
hatálybaléptetése tárgyában.*

Az 1941: XV- t-e. 17. §-ának első bekezdése alapján — a belügyminiszterrel egyetértve — a következőket rendeltem:

Az 1941: XV. t.-c. 7—10-, 14—16. §-ai az 1941. évi október hó 10. napján hatálybalépnek; a 7., a 8. és a 10. §. Vas és Zala vármegyéknek visszafoglalt területrészein egyelőre nem lép hatályba, a 9. §. és a 14. §. pedig csak anynyiban lép hatályba, hogy a 9. §-ban foglalt tilalom magyar állampolgárra abban az esetben is fennáll, ha a házasságot az említett területen köti meg.

Széljegyzetek.

Örökké emlékezetes napja lesz hazánknak október 10-ike, amelyen a törvényhozás legradikálisabbnak mondható alkotása életbe lépett. De hálával fognak erre a napra emlékezni mindazok, akiknek a magyar kormány az 1941. évi XV. t.-c.-nek aug. 15-én történt

szentesítésétől számítva nyolc teljes hetet adott, hogy korábbi elhatározásukat, mellyel magukat egymásnak elkötelezték, megvalósíthassák, mielőtt a törvény tilalma rájuk nehezedett volna.

A magyar kormánynak ez a gavalléros ténye legsebbebb bizonyítéka humánus gondolkodásának, mely, ha alkalmazkodni igyekezett is az indokolásban mentségül felhozott szomszédos kultúrnépek irányzatához, nem felejtette el, hogy mivel tartozik az emberiség parancsának.

2.

**A M. KIR. IGAZSÁGÜGYMINISZTERNEK 70.000/1941.
I. M. SZÁMÚ RENDELETE**

a nemzsidó és zsidó házasságkötésének tilalmára vonatkozó rendelkezések végrehajtása tárgyában.

A házassági jogról szóló 1894: XXXI. törvény cikk kiegészítéséről és módosításáról, valamint az ezzel kapcsolatban szükséges fajvédelmi rendelkezésekről szóló 1941. évi XV- t.-c. (a továbbiakban röviden: Htn.) 17. §-ának harmadik bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

**I. NEMZSIDÓ ÉS ZSIDÓ HÁZASSÁGKÖTÉSÉNEK
TILALMA.**

1. §.

A 20000/1906. I. M. számú rendelettel kibocsátott Házassági Utasítás 7. §-ában felsorolt eseteken felül az anyakönyvvezető köteles a házasság kihirdetésének elrendelését megtagadni, ha a házasság megkötése a Htn. 9. §-ában foglalt valamelyik tiltó akadályba ütközik.

A Htn. 9. §-a értelmében tilos házasságot kötni

a) magyar vagy meg nem állapítható állampolgárságú nemzsidó férfinak vagy nőnek magyar vagy kül-

földi vagy meg nem állapítható állampolgárságú zsidó nővel vagy férfival;

b) külföldi állampolgárságú nemzsidó nőnek magyar állampolgárságú zsidó férfival;

c) olyan nemzsidónak, akinek két nagyszülője az izraelita hitfelekezet tagjaként született (2. §. 2. pont), olyan nemzsidóval, akinek egy vagy két nagyszülője az izraelita hitfelekezet tagjaként született.

Nem áll fenn az előbbi bekezdés a) vagy b) pontjában foglalt tiltó akadály, ha az alól az igazságügyminiszter a Htn. 9. §-ának utolsó bekezdése alapján felmentést ad.

II. ANNAK MEGHATÁROZÁSA, HOGY HÁZASSÁG- KÖTÉS SZEMPONTJÁBÓL KI A NEMZSIDÓ ÉS KI A ZSIDÓ.

2. §.

A Htn. 9. §-ának alkalmazásában nemzsidó:

1. az, akinek négy vagy három nagyszülője született keresztény hitfelekezet vagy más — nem izraelita — hitfelekezet tagjaként és ő maga nem tagja az izraelita hitfelekezetnek;

2. az, akinek két nagyszülője született keresztény hitfelekezet vagy más — nem izraelita — hitfelekezet tagjaként, másik két nagyszülője pedig az izraelita hitfelekezet tagjaként született, ő maga azonban keresztény hitfelekezet tagjaként született és az is maradt, az izraelita hitfelekezet tagjaként született szülője (szülői) pedig annak a házasságnak megkötése előtt, amelyből a házasság származik, keresztény hitfelekezet tagjává lett;

3. az úgynevezett erdélyi szombatos és ivadéka, ha származásánál fogva nemzsidó és nem tagja az izraelita hitfelekezetnek.

3. §.

A Htn. 9. §-ának alkalmazásában zsidó:

1. az, akinek négy vagy három nagyszülője az izraelita hitfelekezet tagjaként született;

2. az, akinek két nagyszülője született az izraelita hitfelekezet tagjaként, ha nem esik a 2. § 2- pontja alá:

3. tekintet nélkül származására az, aki az izraelita hitfelekezet tagja;

4. az, aki a Htn. 9. §-a értelmében zsidó szülőknek az 1941. évi október hó 10. napja után kötött házasságából származik, tekintet nélkül arra, hogy nagyszülői mely hitfelekezet tagjaként születtek;

5- a 2. § 2. pontja alá eső személy, ha az 1941. évi október hó 10. napja után zsidóval házasságot kötött;

6- az, aki az 1941- évi október hó 10. napja után nem-zsidónak és zsidónak a Htn. 9. §-ában foglalt valamelyik tiltó akadály ellenére kötött házasságából származik;

7. a 2- § 1. vagy 3. pontja alá eső személy, ha az 1941. évi október hó 10. napja után az izraelita hitfelekezetbe tért át és az izraelita hitfelekezet tagjaként zsidóval házasságot kötött, még akkor is, ha utóbb ismét keresztény hitfelekezet tagjává lett.

4. §.

Abban az esetben, ha házasságon kívül született gyermeket a természetes atya anyakönyvvezető előtt vagy közokiratban magáénak elismerte vagy az atyai elismerést a bíróság 377/1922. M. E. számú rendelet alapján vagy egyébként mindenkivel szemben hatályos és anyakönyvi bejegyzésre alapul vehető határozattal megállapította, a házasságon kívül született gyermekekre is alkalmazni kell a 2. és 3. § rendelkezéseit akként, mintha a természetes atya és annak szülői törvényes atya, illetőleg a törvényes atya szülői volnának és azzal az eltéréssel, hogy a 2. § 2. pontjának esetében a szülők házasságkötésének időpontja helyett a gyermek születésének időpontja irányadó.

Az első bekezdésben említett atyai elismerés hiányában a házasságon kívül született gyermek nemzsidó:

1. ha mind a két nagyszülője keresztény hitfelekezet vagy más — nem izraelita — hitfelekezet tagjaként született és ő maga nem tagja az izraelita hitfelekezetnek:

2. ha egyik nagyszülője született keresztény hitfelekezet vagy más — nem izraelita — hitfelekezet tagjaként, másik nagyszülője pedig az izraelita hitfelekezet tagjaként született, de ő maga keresztény hitfelekezet tagjaként született és az is maradt, anyja pedig a gyermek születésekor keresztény hitfelekezet tagja volt.

Az első bekezdésben említett atyai elismerés hiányában a házasságon kívül született gyermek zsidó:

1. ha mind a két nagyszülője az izraelita hitfelekezet tagjaként született;

2. ha egyik nagyszülője született az izraelita hitfelekezet tagjaként, feltéve, hogy nem esik az előbbi bekezdés 2. pontja alá.

A 2. bekezdés esetében a 2. § 3. pontját, a harmadik bekezdés esetében a 3. § 3., 5. és 7. pontját is alkalmazni kell.

Azt a házasságon kívül született gyermeket, akinek anyja is házasságon kívül született, a második és a harmadik bekezdés alkalmazása szempontjából olyannak kell tekinteni, mint akinek két nagyszülője született keresztény hitfelekezet tagjaként, illetőleg az izraelita hitfelekezet tagjaként, aszerint, amint a házasságon kívül született anyának anyja keresztény hitfelekezet tagjaként, illetőleg az izraelita hitfelekezet tagjaként született.

5. §.

Azt a házasulót, aki törvényes gyermek, akinek azonban egyik szülője házasságon kívül született, a 2. és a 3. § alkalmazása szempontjából olyannak kell tekinteni, mint akinek a házasságon kívül született szülő ágán két nagyszülője keresztény hitfelekezet tagjaként, illetőleg¹ az izraelita hitfelekezet tagjaként született, aszerint, amint a házasságon kívül született szülő anyja keresztény hitfelekezet tagjaként, illetőleg az izraelita hitfelekezet tagjaként született.

Az a házasuló, aki törvényes gyermek, akinek azonban mind a két szülője házasságon kívül született, a

4. § második és harmadik bekezdésének rendelkezései alá

esik, azzal az eltéréssel, hogy a második bekezdés 2. pontnak esetében a gyermek születésének időpontja helyett a szülők házasságkötésének időpontja irányadó-in. A SZÁRMAZÁS IGAZOLÁSÁNAK SZABÁLYAI.

6. §.

Az a nemzsidó házасuló, akinek — legjobb tudomása szerint — egy nagyszülője sem, vagy négy nagyszülője közül csak egy nagyszülője született az izraelita hitfelekezet tagjaként, továbbá az a házasságon kívül született nemzsidó házасuló, akinek egy nagyszülője sem született az izraelita hitfelekezet tagjaként, nemzsidó származásának igazolására a következő szövegű nyilatkozatot írja alá és mutatja be az anyakönyvvezetőnek: Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy legjobb tudomásom szerint egy nagyszülőm sem (illetőleg négy nagyszülőm közül csak egy) született az izraelita hitfelekezet tagjaként, magam nem vagyok az izraelita hitfelekezet tagja és nem kötöttem az 1941. évi október hó 10. napja után az izraelita hitfelekezet tagjaként zsidóval házasságot.

A nyilatkozat kiállítására a m. kir. állami nyomda által készített nyomtatványt kell a lehetőség szerint használni. Az űrlapra — figyelmeztetésül — rá kell nyomtatni a Htn. 9- és 14. §-ának szövegét.

A házасuló a nyilatkozatot a kihirdetés elrendelésére illetékes anyakönyvvezető kerületében, a nyilatkozatot a lakóhelye szerint illetékes anyakönyvvezető előtt is aláírhatja. Az anyakönyvvezető az előtte aláírt nyilatkozatot előttemezi és hivatali pecsétjével látja el. Az aláírásnak (kézjegy alkalmazásának) módja tekintetében a 80.000/1906. B. M. számú rendelettel kibocsátott Anyakönyvi Utasítás 63. §ának rendelkezéseit kell alkalmazni.

Hivatásos katona vagy katonai szolgálatot teljesítő más házасuló a nyilatkozatát parancsnoksága előtt is aláírhatja (kézjegyével láthatja el); az aláírást a parancsnokság hitelesíti és a nyilatkozatot pecsétjével látja el-

Külföldön lakó házасuló a nyilatkozaton levő aláírását (kézjegyét) akár a magyar külképviseleti hatóság (1940: X. törvénycikk), akár a hitelesítésre általában hivatott külföldi bírói vagy közigazgatási hatóság vagy közjegyző, akár ama külföldi polgári tisztviselő vagy lelkesz által hitelesíttetheti, aki előtt a házасuló a házasságot megkötni kívánja.

A nyilatkozatot a kihirdetés elrendelése tárgyában készített jegyzőkönyvhöz kell csatolni és arra a jegyzőkönyvben utalni kell. A nyilatkozatot tartalmazó okiratot a házасuló részére csak abban az esetben szabad kiadni» ha külföldön kíván házasságot kötni.

Az anyakönyvvezető az első bekezdésben megjelölt nemzsidóval a nyilatkozaton felül egyéb igazolást rendszerint nem követelhet. Ha a házасuló nemzsidó származása tekintetében a nyilatkozat ellenére alapos kétség merül fel, az anyakönyvvezető kívánhatja a szülők (a házasságon kívül született gyermek anyja) születési anyakönyvi kivonatának bemutatását. Ha a bemutatott anyakönyvi kivonatok szerint a szülők (anya) keresztény hitfelekezet tagjaként születtek, az anyakönyvvezető egyéb okiratok bemutatását nem kívánhatja; ellenkező esetben kívánhatja a szülők házassági anyakönyvi kivonatának? valamint a nagyszülők születési és házassági anyakönyvi kivonatának, illetőleg ezek közül egyeseknek bemutatását is.

7. §.

Annak a nemzsidó házасulónak, akinek négy nagyszülője közül csak két nagyszülője, illetőleg két nagyszülője közül csak egyik nagyszülője született keresztény hitfelekezet tagjaként (2. §. 2. pont, 5. §. második bek.), illetőleg annak a házasságon kívül született nemzsidó házасulónak, akinek két nagyszülője közül csak az egyik született keresztény hitfelekezet tagjaként (4. §. második bek. 2. pont), be kell mutatnia a keresztény hitfelekezet tagjaként született nagyszülőinek (nagyszülőjének), továbbá szülőinek (házasságon kívül született gyermek anyjának) születési anyakönyvi kivonatát, a szülők házас-

sági anyakönyvi kivonatát, valamint nagyszülőinek házassági anyakönyvi kivonatát is, de ez utóbbiakat csak abban az esetben, ha a nagyszülőktől való leszármazása ezek bemutatása nélkül kétséges volna.

Az első bekezdésben megjelölt házasulónak megfelelően igazolnia kell azt is, hogy mind a két szülője a házasságkötéskor (házasságon kívül született gyermek anyja a gyermek születésekor) keresztény hitfelekezet tagja volt

Az első bekezdésben megjelölt házasuló az első bekezdésben meghatározott anyakönyvi kivonatok bemutatásán felül köteles aláírni és az anyakönyvvezetőnek bemutatni a következő szövegű nyilatkozatot is: Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy nem voltam és nem vagyok az izraelita hitfelekezet tagja és nem kötöttem az 1941. évi október hó 10. napja után zsidóval házasságot.

A nyilatkozat tekintetében egyébként a 6. §-ban foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

8. §.

Az a házasuló, aki az izraelita hitfelekezet tagja, a következő szövegű nyilatkozatot írja alá és mutatja be az anyakönyvvezetőnek: Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy az izraelita hitfelekezet tagja vagyok.

Az előbbi bekezdés esetében a származást igazolni nem kell.

Az a zsidó házasuló, aki nem tagja az izraelita hitfelekezetnek, zsidó származásának igazolására köteles aláírni és az anyakönyvvezetőnek bemutatni a következő szövegű nyilatkozatot: Büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy legjobb tudomásom szerint négy (illetőleg három — két — mind a két — egyetlen) nagyszülöm az izraelita hitfelekezet tagjaként született.

Az előbbi bekezdésben meghatározott szövegű nyilatkozat csak abban az esetben elegendő a zsidó származás igazolására, ha a házasuló születési anyakönyvi kivonata szerint az izraelita hitfelekezet tagjaként született.

Ha a zsidó házasuló nem az izraelita hitfelekezet tagjaként született, be kell mutatnia mind a két szülőjének (házasságon kívül született gyermek anyjának) születési anyakönyvi kivonatát is. Ha a bemutatott kivonatok szerint a szülők (anya) az izraelita hitfelekezet tagjaként születtek, egyéb okiratok bemutatását kívánni nem lehet; ha azonban az említett kivonatok szerint a szülők (anya) nem az izraelita hitfelekezet tagjaként születtek, a házasulónak be kell mutatnia az izraelita hitfelekezet tagjaként született három nagyszülőjének — ha csak két nagyszülője van, mind a két nagyszülőjének — születési anyakönyvi kivonatait. A zsidó származást az izraelita hitfelekezet tagjaként született két nagyszülő — ha pedig a házasulónak csak két nagyszülője van, az izraelita hitfelekezet tagjaként született egy nagyszülő — születési anyakönyvi kivonatának bemutatásával is lehet igazolni, ebben az esetben azonban igazolni kell azt is, hogy a szülők vagy közülük az egyik a házasságkötéskor (házasságon kívül született gyermek anyja a gyermek születésekor) nem volt tagja keresztyény hitfelekezetnek.

A jelen §-ban említett nyilatkozatok tekintetében egyébként a 6. §-ban foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

9. §.

Az úgynevezett erdélyi szombatos vagy ivadéka a házasságkötés szempontjából nemzsidó származását az igazságügyminiszter által kiadott tanúsítvánnyal (71.000/1941. I. M. sz. r. 1. §-a) igazolja. A tanúsítvány nem szolgál a nemzsidó származás igazolására abban az esetben, ha a tanúsítvány megállapítása szerint a házasuló a Htn. 9. §-a alkalmazásában a zsidókkal esik tekintet alá.

10. §.

Az olyan zsidót, akinek az igazságügyminiszter a Htn. 9. §-ában foglalt tiltó akadály alól felmentést adott, származása tekintetében a Htn. 9. §a szempontjából lé-

nyeges adat igazolására a házasságkötési eljárás során nem lehet kötelezni.

11. §.

Ha a házasuló külföldi állampolgár és a házasságot Magyarországon kívánja megkötni, házasságkötési képessége tekintetében a hazájának hatóságától kapott bizonyítványt (1894: XXXI. t.-c. 113. §-ának utolsó bek.) s amennyiben hazájának hatóságától nemzsidó vagy zsidó származásának igazolására bizonyítványt kapott, azt is, továbbá a 6—8. §-ban említett nyilatkozatot és anyakönyvi kivonatokat, úgyszintén a házasságkötéshez szükséges minden egyéb okirat, a házasságkötés tekintetében való állásfoglalás végett, közvetlenül az igazságügyminiszterhez kell bemutatni. Ezt a rendelkezést abban az esetben is alkalmazni kell, ha a házasuló az 1894: XXXI. t.-c. 113. §-a alapján adható felmentés iránt kérelmet nem terjeszt elő.

Az igazságügyminiszter határozata az anyakönyvvezetőre kötelező.

12. §.

Ha olyan házasuló, akinek állampolgársága nem állapítható meg, Magyarországon kíván házasságot kötni, a 6—8. §-ban említett nyilatkozatot és anyakönyvi kivonatokat, valamint a házasságkötéshez szükséges minden egyéb okiratot, a házasságkötés tekintetében való állásfoglalás végett, közvetlenül az igazságügyminiszterhez kell bemutatni.

Az igazságügyminiszter határozata az anyakönyvvezetőre kötelező.

13. §.

Ha a magyar állampolgárságú házasuló az 1894. évi XXXIII. t.-c. 59. §. a alapján az igazságügyminisztertől tanúsítványt kér arról, hogy külföldön megkötni kívánt házassága hazája törvényei szerint akadályba nem ütközik, a házasságkötéshez szükséges okiratokkal együtt a

6—8. §-ban említett nyilatkozatot is be kell mutatni az igazságügyminiszterhez.

14. §.

Az anyakönyvvezető az 1894: XXXIII. t.-c. 50. §-ában és a H. U. 23. §-ában foglalt rendelkezéseknek megfelelő alkalmazásával felmentheti a házassulót az alól, hogy a nemzsidó vagy a zsidó származás megállapítása szempontjából lényeges adatot közhitelességű anyakönyvi kivonattal (6—8. §.) igazolja, ha azt más közokirat vagy magánokirat (községi illetőségi bizonyítvány, iskolai bizonyítvány, katonai igazolványi lap, útlevél, munkakönyv, cselédkönyv, keresztelési bizonyítvány, magánfélnek közokiratba vagy magánokiratba foglalt nyilatkozata stb.) bemutatásával lehet igazolni vagy legalább valószínűsíteni. Szükség esetében az anyakönyvvezető a házassulótól esküt vehet ki és tanukat is meghallgathat.

A 6—8- §-ban említett nyilatkozat bemutatása alól felmentést nem lehet adni.

15. §.

Ha az anyakönyvvezetőnek a Htn. 9. §-a alkalmazása tekintetében kétsége támad, az ügy minden iratának felterjesztése mellett, közvetlenül az igazságügyminisztertől kérhet útbaigazítást.

16. §.

Az 1., 6—15- §-ban foglalt rendelkezéseket a házasság kihirdetése alól való felmentés iránt előterjesztett kérelem elintézése tekintetében is megfelelően alkalmazni kell. A 6—8. §-ban említett nyilatkozatot a házassulóknak ki kell adni.

IV. HATÁLYBALÉPÉS. ÁTMENETI RENDELKEZÉSEK.

17. §.

A jelen rendelet az 1941. évi október hó 10. napján lép hatályba; az 1941. évi október hó 31. napjáig bezárólag az 1941. évi október hó 10. napja előtt elrendelt kihirdetés vagy az utóbb említett nap előtt a kihirdetés alól adott felmentés alapján a házasságot a Htn- 9. §-ában és a jelen rendeletben foglalt rendelkezésekre tekintet nélkül lehet megkötni.

A jelen rendelet hatálya Vas és Zala vármegyéknek visszafoglalt területrészeire nem terjed ki; a Htn- 9. §-ában foglalt tilalom azonban magyar állampolgárra abban az esetben is fennáll, ha a házasságot az említett területen köti meg.

Széljegyzetek.

ad. 1. §.

A végrehajtási rendeletek rendszerint csak parafrázisát képezik annak a törvénynek, melyre vonatkoznak. Lényeges és a törvény alapelveit érintő, pláne attól eltérő jogszabály oknak a végrehajtási rendeletekben nincs helye, csak olyan mellékes intézkedéseknek, melyek a törvényt részleteiben kiegészítik és nem módosítják.

A rendelet népszerűbb körülírása tehát a törvény pedáns jogászai fogalmazásának és ebből a szempontból legyen szabad kifogásolnunk az 1. §-ban olvasható új kifejezést a meg nem állapítható állampolgárságiakról, ami a törvényben nem fordul elő. Már az sem volt helyes, hogy a magyar honos szembekerült a külföldivel, holott a magyar honos személyével legcélszerűbb ellen-
tétbe helyezni a „nem magyar honost“.

Még inkább szembeszökő a szakasz utolsó bekezdése, mely a tilalmat elhárítottan mondja, ha az igazságügyminiszter felmentést ad, holott ez a felmentés a szakasz *a)* és *b)* pontjai esetében meg nem ad-

ható, hanem csupán a törvény 9. §-ának utolsó bekezdése alapján sokkal szigorúbb körülmények között.

A rendelet felfogása jóval enyhébb ugyan, de alig hihető, hogy az igazságügyminiszter a rendelet és nem a törvény alapján fogja a felmentést megadni.

ad. 2. §.

A szakasz első pontja téves és fölösleges. Hiába született akár mind a négy nagyszülő kereszténynek vagy más nemzsidó felekezet tagjaként, ha a 2. pontban foglalt egyéb kritériumok hiányoznak, a törvény szempontjából az illető egyén a Htn. 9. §-a alkalmazásában zsidónak minősül.

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy az 1. pontban megjelölt egyén nem lehet nemzsidó* Helyesebb meghatározás: aki nem zsidó vagy nem minősül annak, az beletartozik a nemzsidók kategóriájába. Hogy csak egy példát hozzunk fel, valakinek lehetett mind a négy nagyszülője nemzsidó, ő szülei révén azonban zsidónak születik és utóbb áttér a keresztény hitre, az ilyen csak jóakarató kiterjesztő magyarázattal mondható kereszténynek. Viszont kereszténynek született és felekezetnélkülivé lett négy nagyszülőnek felekezetnélküli unokája, talán még sem mondható zsidónak. Szerintünk a helyes meghatározás az, hogy nemzsidó mindenki a törvény 9. §-ára való vonatkozásban, aki nem tekinthető zsidónak, mert a törvény nem határozza meg a nemzsidó fogalmát, hanem csupán a zsidóét, de nem lehet zsidónak tekinteni azt, aki a zsidónak pontosan meghatározott fogalmi körén kívül áll.

Úgy az apa által elismert, mint az el nem ismert, házasságon kívül született gyermeknél egészen mellékes az, hogy a gyermek anyja nemzsidó vagy a gyermek születése előtt zsidóból kereszténnyé lett leányasszony volt-e, a fő az, hogy a 9. §. 4. és 5. pontjában foglalt kritériumok fennforogjanak. E szerint tehát az Bem baj, ha az elismerő apa az izraelita hitfelekezet tagja volt, mert ez esetben is lehetséges, hogy a gyer-

meknek, akinek természetesen keresztényként kellett születnie, legalább két nagyszülője volt keresztény és anyja is a gyermek születése idejében a keresztény hitfelekezet tagja volt.

ad. 3. §.

Tévedés a 3. §. 4. pontja, mert ha valaki zsidó szülőktől október 10-e előtt született is, a 9. §. harmadik bekezdésére való tekintettel nemzsidónak nem minősülhet, annál kevésbé, ha 1941. október 10-e után született.

“Új a szakasz 4. pontja, mert a törvény a kivételezett fél- vagy negyedzsidót nemzsidónak minősíti és még attól is eltiltja, hogy hasonló kivételezettel összeházasodjék. Annál kevésbé engedheti meg a zsidóval való házasságkötést. Ha azonban az ilyen házasság lehetséges,¹ a zsidóvá való visszaminősülést úgy kell tekinteni, mintha a kedvezményes nemzsidó az izraelita felekezetbe belépett volna. Ebből kiindulva tulajdonképpen megengedhető volna a kedvezményesen nemzsidónak tekintett félnek egy hasonló nemzsidóval köthető házassága, de azzal a következménnyel, hogy leszármazóik, ha egyébként keresztényekül születtek is, a zsidókkal esnek egy tekintet alá.

A szakasz 6. pontja azt jeleníti, hogy a Htn. 9. ^-ában foglalt tilalom ellenére október 10-e után kötött házasságból származó gyermekek zsidóknak tekintendők, de hiszen ezek akkor is zsidók, ha szüleik október 10-e előtt kötöttek házasságot!

ad. 4. §.

A szakasz első bekezdésében az a kitétel, mintha a természetes apja szülei annak valóságos szülei volnának, nyilván úgy értendő, mintha a természetes apa szülei a házasságon kívül született gyermeknek valóságos apai nagyszülei volnának. Itt nyilván oly esetre kell gondolnunk, amikor a gyermek anyja zsidónak tekintendő keresztény volt a gyermek születésekor és a

gyermek is kereszténynek született. Az ilyen gyermek azonban csak a keresztény apa által történt elismerés után válik valóságos nemzsidóvá. További föltétele ennek azonban az is, hogy az elismerő apa mindkét szülője már eredetileg keresztény volt. Itt azonban vissza kell térnünk az 1941. évi XV. t.-c. 9. szakaszának 4. és 5. bekezdésére, melyek megkülönböztetést tesznek aszerint, hogy a házasságon kívül született gyermeknél van-e atyai elismerés vagy nincsen. Ha van atyai elismerés, akkor elégséges, ha az atya részéről való két nagyszülő volt keresztény, ha azonban atyai elismerés nem létezik, az olyan gyermek csak az esetben számít nemzsidónak, ha már az anyai szülők egyike keresztény volt, az anya már a születéskor szintén valamely keresztény hitfelekezet tagja volt és természetesen a gyermek is kereszténynek született.

Ha a házasságonkívül született nagyanyja is már házasságon kívül született, de kereszténynek született, az anyai nagyanya úgy tekintendő, mintha a gyermeknek két nagyszülője lett volna és mindketten kereszténynek lettek volna tekintendő. Az nem számít, ha a házasságon kívül született gyermeknek (apai elismerés hiányában) az anyai nagyanyja eredetileg zsidó volt, mert a törvény 9. szakaszának 5. bekezdése szerint a gyermeknek egy nagyszülője lehetett zsidó is, ily esetben a gyermeknek nincs is több, mint egy nagyszülője.

E kérdésben a rendelet nyilván ellenkezik a 9. szakasz 5. bekezdésével, mely egy nagyszülőt zsidónak is koncedál. Mellékes, hogy az anyának, akár a gyermeknek apja milyen származású volt, mert elismerés hiányában ez a kérdés egyáltalában nem bolygatható. Körülbelül így értelmezendő nagyobb világosság hiányában a 9. szakasz 5. bekezdése.

ad. 5. §.

Ez a szakasz sem teszi közérthetőbbé a maga előre nem szabályozott casuistikáját. Talán úgy fejezhetnők ki a törvény szellemének megfelelően a kérdést, hogy

amennyiben a házasulónak szülei közül az egyik vagy mindkettő házasságon kívül született, a nagyszülők (nagyanya, vagy nagyanyák) aszerint jönnek tekintetbe, hogy azok az izraelita hitfelekezet vagy valamely keresztény felekezet tagjai gyanánt születtek-e. Ha a házasulónak csak az egyik szülője született házasságon kívül, de a nagyanya kereszténynek született, ez úgy tekintendő ugyan, mintha két nagyszülő született volna kereszténynek, ha azonban az egyik nagyanya zsidónak számít is, ellenben a másik szülő szüleiá keresztények gyanánt születtek, ez nem baj, mert ilyen esetben a házasulónak csak egy nagyszülője tekinthető zsidónak. Ha a házasulónak másik nagyszülője is házasságon kívül született, de annak az anyja (a házasulónak másik nagyanyja) keresztény születésű volt, nem forog fenn házassági akadály, föltéve, hogy a házasulónak leendő hitvestársa körül a törvény szempontjából minden rendben van. Általában a házasságon kívül született gyermek szempontjából a törvény világos rendelkezése szerint ugyanaz a zsinórmérték alkalmazandó, mint a törvényes házassági kötelékből származó gyermeknél és a törvény 9. szakaszának 4. és 5. bekezdése csak annyiban tesz különbséget a természetes apa által elismert vagy el nem ismert gyermek között, mert az el nem ismert gyermeknél rendszerint csak 3 nagyszülő létezik, s ezért mondja a 9. szakasz az ilyen gyermeknél, hogy csak az egyik nagyszülő lehet zsidó származású.

ad. 6. §.

Ez a szakasz megkönnyíteni kívánja a házasulok részéről való igazolást a 9. szakaszban foglalt tilalom fenn nem forgása esetében. Ezt a könnyítést azonban csak az a házasuló veheti igénybe, akinek legjobb tudomása szerint 4 nagyszülője közül csak egy született zsidónak vagy házasságon kívül született házasulónak egyetlen nagyszülője sem született zsidó gyanánt. Ez a könnyítés azonban természetesen csak oly esetben nyerhet alkalmazást, ha a nagyszülőkre vonatkozó ok-

mányok beszerzése nehézségekbe ütközik, vagy ha a nagyszülőkre vonatkozó születési anyakönyvi bejegyzések valamelyike egyáltalában be nem szerezhetőnek létezik.

ad. 7. §.

Ámbár az előző szakasz könnyítéséből kétségtelen, a 7. §. a legszigorúbban előírja azoknak az okmányoknak bemutatását, melyekből kétségtelenül kiderül, hogy aki a törvény 9. szakaszának 3. bekezdése értelmében nemzsidónak tekinthető, a 6. §. kedvezményeit nem veheti igénybe, hanem köteles minden okmányt, ami szüleire és nagyszüleire vonatkozik, a legpontosabban bemutatni.

Sőt még ilyen esetben is megköveteli a rendelet a házastól, hogy a tilalom fenn nem forgása tekintében ünnepélyes írásbeli nyilatkozatot tegyen.

ad. 8. §.

A rendelet még attól a zsidótól is megfelelő nyilatkozatot követel, aki tervbevett házassága megkötése előtt magát az izraelita hitfelekezet tagjaként igazolja. Szigorú igazolást követel továbbá attól a kereszténytől is, aki származásánál fogva a törvény értelmében zsidónak tekinthető. Ez természetes is annál fogva, mert az anyakönyvvezetőnek meg kell állapítania, hogy a zsidónak tekintendő keresztény házastól, nem esik-e annak tilalma alá, hogy zsidóval házasságot köthessen.

ad. 9. §.

A volt szombatosokra vonatkozó különleges rendelkezések csak annyiban nem alakulnak kedvezőtlenül, ha — ami valószínű —, a szombatosok csak egymás között házasodtak. Ha azonban elvétele zsidókkal való összeházasodások is történtek, az ivadékknál a minősítés szempontjából az irányadó, ami a törvény 9. sza-

kaszának 3. bekezdésében foglaltatik, arra vonatkozóan, hogy ki tekintendő nemzsidónak. Nézetünk szerint, ha mind a négy nagyszülő szombatos volt, a szülők egyike pedig zsidó, a harmadik nemzedékű szombatos házasuló nemzsidónak tekintendő. Enélkül *a* szombatosokra vonatkozó különleges szabályoknak semmi értelmük nem volna.

ad. 10. §.

Igen helyes és méltányos az ezen szakaszba foglalt intézkedés, mert az anyakönyvvezető nem lehet hivatott az igazságügyminiszteri felmentés felülbírálására.

ad. 11. §.

Hasonlóképen, mint a 10. §. rendelkezik, az anyakönyvvezető nem bírálhatja felül az igazságügyminiszternek rendelkezését, mellyel engedélyt ad külföldinek vagy külföldieknek Magyarországon kötendő házasságo tekintetében. A külföldinek azonban a miniszteri engedélyt akkor is kérnie kell, ha a kihirdetés alól való felmentést egyébként nem is igényli.

ad. 12. §.

Ugyancsak az igazságügyminiszter engedélyét köteles házasságkötéséhez beszerezni az a nem magyar honos, akinek állampolgársága meg nem állapítható. Szerény véleményünk szerint az ilyen házasuló egy tekintet alá esik mindazokkal, akik nem magyar állampolgárságúak. Eltérés természetesen csak annyiban van és lehet, amennyiben a házasságkötésre való képesség tekintetében az olyan hasonlótól ismeretlen államának bizonyítványát beszerezni lehetetlen. Ily esetben a dolog természete szerint a magyar törvény irányadó, mintha a házasuló magyar honos lenne.

ad. 13. §.

Ez a szakasz magyar honosnak külföldön kötni szándékolt házassága esetét szabályozza. Természetes, hogy ez is igazságügyminiszteri engedélyt igényel, mert a magyar házassulónak, akár magyar honossal, akár külföldivel, de külföldön kötendő házasságának lehetősége az 1941. évi XV. t.-c.-be ütközik. Ha azonban magyar honos nemzsidó nemzsidóval akar külföldön házasságot kötni és ez elé a külföldi hatóság semmi akadályt nem gördít, az ilyen házasságkötésnek semmiféle büntetőjogi következményei nem lehetnek, habár a házasságnál a 13. §. előírásai nem is lettek betartva.

Az ezen szakaszban említett 1894: XXXIII. t.-c., mely az állami anyakönyvekről intézkedik, 59. §-ában a következőket írja:

„Ha a házasságkötésnél nem a kihirdetést elrendelő vagy az általa az 58. §. szerint felhatalmazott anyakönyvvezető működik közre, azt, hogy a kihirdetés szabályszerűen megtörtént, annak az anyakönyvvezetőnek bizonyítványával kell igazolni, aká a kihirdetést elrendelte. E bizonyítvány kiállítására az 58. §. rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

Ha magyar állampolgár külföldön, külföldi hatóság előtt kíván házasságot kötni, arról, hogy a házassága hazája törvényei szerint akadályba nem ütközik; az anyakönyvvezetőnek a kihirdetésről kiadott bizonyítványa vagy a kihirdetés alól való fölmentést tartalmazó határozat alapján az igazságügyminiszter ad tanúsítványt.“

ad. 14. §.

Jelentékeny könnyítést tartalmaz a házassuló felekezeti hovatartozása, illetve zsidó vagy nemzsidó voltának igazolása tekintetében. Az ezen szakaszban felhívott 50. §-a az 1894: XXXIII. t.-cikknek a következőket tartalmazza:

„A kihirdetés csak akkor rendelhető el, ha a felek az anyakönyvvezető előtt a házasságkötésnek törvényszabta kellékeit igazolják.

A jegyesek tartoznak különösen születési bizonyítványukat felmutatni, a törvényes képviselőnek és a szülőnek a házasság megkötéséhez szükséges beleegyezését, illetőleg a gyámhatóságai jóváhagyást vagy beleegyezést (házassági jogról szóló törvény 8. §-a) igazolni, továbbá a korábbi házasság megszűnését, érvénytelenné nyilvánítását, vagy a házastárs holtánnyilvánítását (házassági jogról szóló törvény 12., 21. §-ok) tanúsító közokiratot, az egyházi felsőbbség engedélyét, (házassági jogról szóló törvény 25. §-a), valamint a véderőről szóló törvény értelmében szükséges nősülési engedélyt (házassági jogról szóló törvény 26. §-a) és amennyiben az engedély biztosítékadáshoz van kötve, annak megtörténtéről szóló közokiratot felmutatni. A házasságkötés céljából kiállított anyakönyvi kivonat, beleegyezési nyilatkozat, gyámhatósági jóváhagyás és ennek kinyerése végett beadott kérvény és fölvetett jegyzőkönyv bélyegmentes.

Ha az anyakönyvvezető előtt ezen ténykörülmények közvetlenül ismeretesek, vagy hitelt érdemlő módon igazolva vannak, a feleket az okiratok felmutatása alól — a házassági jogról szóló törvény 25. és 26. §-aiban említett engedélyt és a katonai biztosítékról szóló okiratot kivéve — fölmentheti, szükség esetén a házassólóktól esküt is vehet.

Gyámhatósági jóváhagyás vagy beleegyezés hiányának tekintetében az anyakönyvvezető a feleknek erre irányuló kérelmét kívánságukra jegyzőkönyvbe foglalja és azt további eljárás végett a gyámhatósághoz betejleszti.“

ad. 15. §.

Az anyakönyvvezető a maga súlyos felelősségének elhárítása szempontjából és főképen a büntetőjogi következmények miatt, melyek az 1941. évi XV. t.-c. 11. és következő szakaszaiban foglaltatnak, nem egészen világos esetekben bizonyára élni fog a jelen szakaszban rendelkezésére álló jogával.

ad. 16. §.

A kihirdetés alól való felmentés körül ugyanazok a szempontok irányadók, mint amelyek a szabályszerű kihirdetésnél figyelembe veendőek. Ha tehát valamely házassuló a kihirdetési eljárás megindítása után a kihirdetés alól való felmentést akarja kérni, evégből a már korábban bemutatott, a 6. és 8. §-okban körülírt nyilatkozatot az iratok közül ki kell adni. A kihirdetés alól való felmentés elnyerése után ezek a nyilatkozatok természetesen a felmentést tartalmazó irat kapcsán a házasságkötést végző anyakönyvvezetőnek visszaadandók.

ad. 17. §.

Már az életbeléptető rendeletnél kifejezést adtunk annak, hogy az október 10-i életbeléptetéssel a magyar kormány 8 heti határidőt engedélyezett azok számára, akik a törvény meghozatala előtt elkötelezték magukat egymás számára, vagy a törvény szentesítése után határozták el magukat arra, hogy a régi törvény-nyújtotta szabadsággal élni kívánnak. Ezt a 8 hetet még megtoldja a rendelet. 17. §-a további 23 nappal, midőn megengedi, hogy akik október hó 10. előtt hirdették ki házasságukat, vagy kaptak a kihirdetés alól felmentést, a házasságot 1941. október hó 31-ig még mindig megköthetik, anélkül, hogy a Htn. tilalmába ütköznék eljárásuk.

3.

A M. KIR IGAZSÁGÜGYMINISZTERNEK 71000/1941. I. M. SZAMU RENDELETE

*az úgynevezett erdélyi szombatosok és ivadékaik
származásának igazolása tárgyában.*

Az 1941: XV. t-e. 16. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. §.

Annak igazolására, hogy valaki úgynevezett erdélyi szombatos vagy ivadéka, az igazságügyminiszter által az érdekelt kérelmére kiadott tanúsítvány szolgál.

A tanúsítvány kiadására irányuló kérelemhez mellékelni kell mindazokat az okiratokat, amelyek a kérelmező szombatos vagy részben szombatos származásának igazolására vagy valószínűsítésére alkalmasak.

Az igazságügyminiszter az igazolási eljárás során tanúk kihallgatását is elrendelheti. A tanúk kihallgatásának foganatosítása végett a kir. járásbírósgot megkeresheti.

2. §.

Az igazságügyminiszter ahhoz képest, hogy az apai és az anyai ág szombatos vagy más nemzsidó származása egyaránt igazolva van-e vagy nincs, a tanúsítványban megállapítja, hogy az abban megnevezett személy az 1939. évi IV. t.-c. valamennyi rendelkezése, az 1941: XV. t.-c. 9., 10., 14. és 15- §-^a, valamint a zsidókra vonatkozó összes egyéb jogszabályok alkalmazása szempontjából a nemzsidókkal esik egy tekintet alá avagy egyes — a tanúsítványban feltüntetett — jogszabályok szempontjából a zsidókkal esik egy tekintet alá.

3. §.

Olyan személyről, aki nemzsidó származását a jelen rendelet értelmében kiadott tanúsítvánnyal igazolja, nemzsidó származásának igazolása tekintetében hatósági eljárás során további okiratok bemutatását követelni nem lehet*

4. §.

Azokra az ügyekre vonatkozó okiratokat, amelyek a szombatos származás igazolása tekintetében a 2.200/1941 M. E. számú rendelet 23. §-a értelmében folyamatban vannak, további intézkedés végett hivatalból fel kell terjeszteni az igazságügyminiszterhez.

A jelen rendelet hatálybalépése előtt kiadott tanúsítványok hatályát a jelen rendelet nem érinti. Amennyiben azonban a jelen rendelet 1. §-a értelmében tanúsítvány kiállítása iránt újabb kérelmet terjesztenek elő, az igazságügyminiszter a korábban kiadott tanúsítványra tekintet nélkül határoz.

5. §.

A jelen rendelet az 1941. évi október hó 10. napján lép hatályba.

Széljegyzetek.

A rendelet első szakasza világosan kimondja, hogy az ivadékoktól a teljes szombatos leszármazást nem kívánja meg. A szombatosok tekintetében tehát mellékes az, hogy hány nagyszülő volt esetleg az izraelita hitfelekezet tagja és rájuk az a szabály sem vonatkozhat, hogy az ú. n. szombatos magyar az izraelita hitfelekezetnek volt korábban vagy egyideig tagja, tehát a keresztény felekezetek valamelyikébe való átérés vagy visszatérés sem esik a jogok korlátozásának tekintete alá.

Éppen ezért, amennyire helyes és szabatos a rendelet 2. §-a a szombatosok kivételes helyzete szempontjából, annyira homályos a rendelet ezen szakaszának vége, amelyben viszont az foglaltatik, hogy a tanúsítványba beírandó az 1939. évi IV. t.-cikkben és az 1941. évi XV. t.-cikkben körülírt korlátozások alól való mentesség, de mégis beírható az is, ha egyes jogszabályok szempontjából mégis továbbra is a zsidókkal egy tekintet alá esik. Itt meg kellett volna világosan mondani, hogy melyek azok az egyes jogszabályok, mert tudunkkal ezek a szombatosok, amikor az unitárius hitre tértek át, abban a biztatásban részesültek, hogy vallásváltoztatásuk reájuk nézve semmi hátránnyal nem fog járni és úgy ők, mint ivadékaik a keresztény felekezetű magyarokkal egyenlő elbánásban fognak részesülni.

TARTALOMJEGYZÉK

I. RÉSZ.

A házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. törvénycikkeknek
a házasságkötésre vonatkozó szakaszai.

I. FEJEZET.

Eljegyzés. 1-5 §§ ..... 7—10

II. FEJEZET.

Házassági akadályok.
6-27 §§ 10-15

III. FEJEZET.

A házasságkötés.
28—41 §§ ..... 15—18

VII. FEJEZET.

Külföldön kötött házasságok és a külföldiek házassága
108-113 §§ ..... 18—21

VIII. FEJEZET.

Büntető határozatok.

21-126 §§	.....	21-22
-----------	-------	-------

IX. FEJEZET.

Vegyes határozatok.

127-135 §§	.....	23-25
------------	-------	-------

II. RÉSZ.

Az 1941. évi XV. törvénycikk a házassági jogról
szóló törvény kiegészítéséről és módosításáról

I. FEJEZET.

Házasságkötés előtt szükséges orvosi vizsgálat	.....	29—32
--	-------	-------

II. FEJEZET.

Házasodási kölcsön	.....	32—33
--------------------	-------	-------

III. FEJEZET.

A házasság megtámadására és felbontására vonatkozó rendelkezések	.....	33—34
--	-------	-------

IV. FEJEZET.

Nemzsidó és zsidó házasságkötésének tilalma	.....	34—44
---	-------	-------

V. FEJEZET.

Büntető rendelkezések	45
-----------------------------	----

VI. FEJEZET.

Vegyes és záró rendelkezések	52
------------------------------------	----

III. RÉSZ.

Függelék.

Az 1941. évi XV. t. c-re vonatkozó végrehajtási
rendeletek

1. A fajvédelmi törvény hatálybaléptetése	57
2. A fajvédelmi törvény végrehajtási rendeletei	58
1. Rendelet az erdélyi szombatosok igazolása tárgyában	77

A SZERZŐ FŐBB MŰVEI:

Lakbérleti jog és eljárás,
(Társszerző dr. Gráber Károly ügyvéd.) Második bővített
kiadás. Athenaeum. 1901. (Elfogyott.)

A magyar állampolgárság.
(Társszerző dr. Tarján Nándor ügyvéd.) Grill Károly udvari
könyvkeresk. 1905.

Der Erwerb und der Verlust der ung. Staats-
bürgerschaft.
Dunker & Humblott, Leipzig. 1906. (Elfogyott.)

A lakók és bérbeadók joga.
Athenaeum. 1936.

Az 1941. évi lakásrendelet.
(Székely Nyomda és könyvkiadó Vállalat. 1941.)

Útmutató örökségi ügyekben.
(Székely nyomda. 1941.)

A fajvédelmi törvény.
(Springer Gusztáv nyomdai műintézete 1941.)